

D. D.
DISSERTATIO JURIDICA,
DE
PRISCO IN PATRIA
SERVORUM JURE.

PARS PRIOR,

QUAM

SUFFRAGANTE CONSULTISSIMA FACULTATE JURIDICA
IN REG. ACAD. ABOËNSI,

PRÆSIDE

MATTHIA CALONIO,

JURIS PROF. REG. ET ORD.

Publice ventilandam proponit

JOACHIM JOHAN VON GLAN,
Aboënsis.

In AUDIT. MAJORI Die XIX. Junii MDCCLXXX.

H. A. M. C.

A B O Æ,

Impressa apud Viduam Reg. Acad. Typ. J. C. FRENCKELL.

*Pone crucem Servo! Meruit quo crimine Servus
Supplicium? Quis testis adest? Quis detulit? Audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
O DEMENS, ITA SERVUS HOMO EST! Nil fecerit, esto.
Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.*

JUVENAL. Satyr. VI.

§. I.

Vocabuli *Servitutis* duplicem in Jure esse acceptionem, aliam quando de *rebus* agitur, aliam quando de *personis*, nemo fortassis est, qui ignorat. Priori respectu *Servitus est jus alicui in re aliena constitutum, ad utilitatem quandam ex illa percipiendam, nobis Besvär; Besvär och löst, som granne af annan tåla bår; som ligger å jord (a).* Atque huc pertinent, quæ prædiis sive rusticis sive urbanis, in gratiam aut alterius prædii, aut certæ ejusdam personæ haud raro incumbunt *Servitutes* itineris, actus, viæ, pascendi, ad aquam adpullus, aquæ ductus, oneris ferendi, tigni immittendi, stillicidii, luminum, prospectus, altius non tollendi, usus fructus, usus, habitationis &c. Posteriori vero sensu generaliter *Statum* notat *hominis adventitium, quo imperio alterius dominico subiectus, ad operas illi præstandas obligatur: quæ quidem acceptio præsentis est instituti.* Quemadmodum autem explosa jam dudum, quæ *ARISTOTELI*, crassior forte quam oportebat, tribui solet de *natura Servis* doctrina, apud omnes in confesso est, nasci homines, quotquot sunt, moraliter æquales, nec ulli, nisi ex quæsito jure, quidquam imperii in alterum, ne infirmissimum quidem competere: ita facili negotio demonstratur non aliam legibus naturalibus probari *Servitutem*,
A
quam

(a) §. §. VII. Cap. JB. 20. §. X. C. & 17. §. XXV. C. RB.

quam quæ imperfecta dici suevit, in qua mutua dominorum ac servorum jura finibus societatis herilis terminantur. Ex pacto namque, quod jam innuimus, omnis pendet, quæ inter homines obtinet subjeccio. Præsumendum autem non est, eos, qui sanæ sunt mentis, dum, ne naturæ beneficiis exciderent, servitutis jugo semet submitterent & operarum damno vitæ præstationem redemerant, id egisse, ut ipsa sua pactione finem ejusdem everterent, seque ad omnem patientiæ legem obligarent. Quod si enim, verba sunt Celeb. NOODT, non vi constat servitus sed fide, non ad solius domini utilitatem spectat; etiam serio prodest: quia, quod pacti proprium est uterque se respexit, cum in pactionem consensit (a). Et licet satis evidens sit, juribus libertatis naturalis qua partem valide renunciari posse, quoties ex illo dispendio probabile adfulget majoris commodi lucrum; eorum tamen jurium, quæ connata absoluta & quidem interna Philosophis adpellantur, alia plane est ratio. Iis enim se abdicare, quia in nullius hominis situm est potestate; neque ei, qui servitutem eligit, adeo se in domini tradere licebit proprietatem, ut in posterum ejus solius arbitrio, pecudum instar ratione carentium, agi, tonderi, deglubi, ac devorari velit. Quod ipsum tamen non impedit, quo minus varii constitui possint servitutis hujus imperfectæ gradus, ut nimirum alia laxior sit alia adstrictior, perpetua alia, alia temporaria serviendi conditio, prout magis vel minus restricta fuerit libertas. Contra, quæ perfecta vocari solet Servitus & cum omnimoda fere in servis naturalis æqualitatis abolitione conjuncta supponitur, Juri naturæ plane est incognita, & tota quan-

(a) Dissert. de jure Summi imperii.

quanta ex moribus gentium ac institutis originem traxit. Notissimum est jam ante conditas civitates, cum dispersæ adhuc per agros vagarentur segreges familiæ, ex indigentia procul dubio & bellica vi cœpisse tristissimam hanc & inimicam humanitati serviendi rationem. Docet historia Sacra eam in Israëlítico & vicinis populis Moisaicis temporibus fuisse antiquiorem & eousque tum jam excrevisse ejus rigorem, ut legibus mitigandus videretur (a). Vetustissimi, qui exstant, rerum Græcarum Scriptores, diræ in iis regionibus servitutis meminerunt (b). Et in primis in ore omnium est servitus Romana, non quod acerbior in hac gente, quam in aliis plerisque, esset servorum status; sed quod latius per orbem ejus se diffuderit notitia. Scilicet communibus quasi gentium suffragiis in eam antiquitus itum erat sententiam, servos non pro *personis* sed *rebus*, imo pro *nullis* esse habendos, dominisque ideo æquam esse potestatem utrum uti iisdem an abuti, servare eosdem an perdere mallent. Et barbaræ huic opinioni, inhumanitatem ejus quamvis agnovisse videantur, leges etiam ipsæ subserviebant. Invaluisse eandem in nostro quoque Septentrione, haud secus ac apud reliquas Germanicæ originis gentes, indubia constat annalium ac legum domesticarum fide. Quæ vero inter Nostrates olim fuerit servitutis ratio & quæ *Servorum* jura diligenter quidem pro sui instituti modo exposuit Nob. JOHANNES STIERNHÓÖK (c); quum tamen haud leve in

A 2

hoc

(a) Cfr. MICHAELIS *Mos. Recbt.* §. 122.

(b) POTTERS *Griech. Archæol. Lib. I. C. 10.*

(c) *De Jure Sueon. & Gotb. Vetusto, Lib. II. C. IV. p.*

hoc argumento spicilegium reliquisse videatur, operæ pretium nos facturos existimavimus, si in eadem materia paullo adeuratiùs discutienda, nostras qualescunque periclitaremur vires. Ita autem ea in re versabimur, ut quæ a Cel. STERNHÖCKIO, ejus serinia expilare nefas ducimus, brevius dicta sint, uberiori expositione illustrata haberi queant. Saltem illum futurum speramus lucubrationis nostræ fructum, ut patefeat distinctius hujus doctrinæ cum *Jure publico* patriæ nexus, & quæ ex abolita servitute in statu civitatis nostræ secutæ sint mutationes. Si vero inter laceras antiqui Juris tabulas & salebrofa Historiarum fragmenta festinato itinere vagantibus & maxima subsidiorum inopia pressis, errare quandoque de via contigerit, id erit, quod Benivolum Lectorem mitiori perstrieturum censura confidimus.

§. II.

Quænam antiquissimo ævo in populo Sviogothico obtinuerit ejus divisio, magnis inter Eruditos animorum motibus disputatum esse novimus. Alii, præeunte inprimis TACITO (a), quatuor olim classibus gentem nostram distinctam statuunt, *Nobilium* puta, *Ingenueorum*, *Libertinorum* & *Servorum* (b). Alii contra duas tantum admittunt, *Ingenueorum* unam, *Servorum* alteram, cui & *Libertinos* accensent, quod eorum raro aliquod in domo, nulum unquam in civitate esset momentum (c). Alii denique duas quidem constituunt classes; at eas ita formandas

(a) *De moribus German. Cap. XXV.*

(b) LAGERERUS *Sv. R. Hist. D. I. C. 10.*

(c) IHRE *Gloss. Sviog. T. I. p. 6. seqq. voce Adel.*

das volunt, ut altera *liberi* comprehendantur *homines*, itque duplici *Ingenuorum* ac *Libertinorum* ordine distincti, altera vero *Servi*, quorum diversa quidem officia, nulla tamen libertas (a). Quæ ad confirmandam unam quamque harum sententiarum adferri solent argumenta singulatim expendere jam non vacat: nec operosam adeo discussionem modus hujus opellæ patitur. Summatim igitur & paucis, quid de hac controversia nobis videatur, salvis aliorum judiciis, exponemus. Primam itaque quod adinet hypothesin, qua *Nobiles*, ab ultimis inde civitatis *Svionicæ* primordiis, peculiarem in gente nostra classem constituissæ creduntur, vix a vero aberrabimus, si ex incauta eam præteritorum a præsentibus æstimatione enatam dixerimus. Etenim si quæeratur, annon eminentiori, præ cæteris omnibus loco habiti fuerint Regum liberi? Annon inter ingenuos exstiterint alii aliis, rerum pace belloque gestarum magnitudine illustriores? Annon inspectata horum virtus, filiis ad munera publica & dignitates obtinendas profuerit? Et annon denique in contrahendis matrimoniis in censum plerumque venerit, utrum futuri conjuges æqualis essent conditionis? Si inquam de his quæeratur, adfirmando omnino ad singula hæc momenta respondendum erit. Quis namque rerum humanarum adeo est inexpertus, ut vel persuadere sibi posset Principes Regios civium liberis aspiciam exæquatos, aut summæ dignationis virorum filiis, ex præclaris parentum meritis nihil accessisse commendationis. Est pro his, ex nascendi felicitate & educationis sollertia, maxima sapientiæ & virtutis præsumptio, quam mature satis conceptam

(a) ANONYM. *Försök til en Pragm. Hist. om Frälse st.* p. 1.

mentibus suis evelli vix patiuntur homines, nisi evidentissima in contrarium adsint degeneris animi indicia. Et quis nescit ad invidiam amoliendam, fulciendam magistratum auctoritatem & roborandam universæ civitatis compagem adprime conducere, ne magna aliis delegentur imperia, quam quibus singulari quadam veneratione suspiciendis, jam pridem adfvevit vulgus. Verum hæc omnia, & quæ sunt plura hujus generis, in favorem hypotheseos allegari solita, ad solvendum quæstionis nodum non faciunt. Ostendunt illa, quod a THOMASIO (a) recte est observatum, quam non difficulter Nobilitas ad liberos transitoria, ex nobilitate muneri cohærente ortum ducere potuerit. Cum enim in magno honore prius fuerint habiti, qui patrem, avum, proavum, aut bellorum feliciter gestorum Duces, aut Senatores, aut insigni aliquo facinore claros viros eiere poterant; facile postea factum est, ut arrepta inde occasione, ampliora privilegia, tanquam stricto jure debita, sibi & posteritati suæ vindicaverint. Ut autem ex his ad hereditariam & certis immunitatibus ac prærogativis, ad quas Ingenuis, quatalibus, adspirare non liceret, expresso jure munitam Nobilitatem, sola nascendi sorte in posteros transmittendam, concludi queat, tantum abest, ut potius explicatu difficilimum videatur, quo tandem modo, sub ipso hoc nascentis civitatis nostræ diluculo, quum facies ejus a status naturalis simplicitate nondum valde differret, & Reges ipsi, non tam jubendi potestate, quam svadendi auctoritate populo præessent tanta, quantam illa requirit, inter patres familiarum exoriri potuisset jurium inæqualitas.

(a) *De Hominibus propr. & liberis German. §. 52.*

litas. Sane non longe a miraculo abesset, si, quæ in aliis gentibus, nonnisi post multorum sæculorum decursum, legum præsidio vallari cœpit nobilitas sanguini inhærens & solius generationis ope propaganda, in nostra, quam vix credere fas est reliquis sapientior, locum mox invenisset. Nec omnino id efficitur ex testimonio TACITI, quippe qui, quod doctis viris jam dudum est animadversum, oculis in Romanorum instituta retroflexis, Barbarorum mores describens, aliam plane, quam de qua quæritur, nobilitatis ideam sibi habuit obversantem. Hinc & videre licet, eminentiorum Magistratuum filios, quamvis in annalibus nostris *Altstare* & *Jarlborne* celebrentur, in Ingenuorum, quos *Bondones* vocabant, classe collocari, & nisi officii dignitate prælustres essent, ignobilibus, *Utigin Mân*, accenseri (a). Docet quoque, quod in robur contrariæ sententiæ detorqueri nonnunquam solet, exemplum RAGHILDÆ, Regum etiam filiabus in nuptiis copulandis, non ingenuos natales, sed privatam tantum proci conditionem despiciatui fuisse. Illa enim, ambitiosa HAQUINI IVARII vota, quod privatus esset, adspersa, quam primum hic ad vacuum, ex morte ORMURI, Jarli dignitatem fuisset evectus, ultro in thalamum ejus concessit (b). Concludimus itaque, *nativitatem apud priscos Scio Gothos, non aliud peperisse discrimen, quam solius ingenuitatis*, adeoque nec peculiarem ullam olim existisse Nobilium classem (c). Et eo quidem tutius hoc adfirmari posse arbitramur, quo certius constat, nihil unquam in anti-

(a) WILDE *Hist. Sv. pragm. Cap. III. Sect. I. §. 12.* IHRE *l. c. p. 9.*

(b) STURLES. *T. I. pp. 112. 115. 116.*

(c) IHRE *l. c. p. 8.* BOTIN *Sv. Folk. Hist. pp. 55. 56. cfr. p. 123.*

antiquioribus occurrere legibus,, quod, si a superioribus Magistratibus discefferis, ostenderet fuisse alios, singulari aliqua, præ ingenuis, jurium ac immunitatum prærogativa condecoratos. Quod deinde, ad alteram illam pertinet gentis nostræ divisionem, qua in *ingenuos* & *Servos* distincta statuitur, *libertinis* in servorum classe computatis, faciles quidem largimur libertinorum nullas omnino apud nostrates in regenda civitate fuisse partes, adeoque intuitu *publicæ libertatis*, pari eos cum servis passu ambulasse: inde quoque esse, quod TACITUS, habito procul dubio respectu ad ea tempora, quæ SEJANUM, TIBERII libertum, & si qui illi fortuna similes, in summo inter Romanos fastigio constitutum, super omnes cives eminentem viderant, humiliori inter germanos forte vixisse dicantur (a). Quia tamen ratione *libertatis privatae*, plenam a nexu servili immunitatem per manumissionem erant adepti, ut in nullius amplius essent dominio; hinc & quantumvis aliqua ipsis, ex pristina eorum conditione, adhæreret macula, ceu id vel inde satis patet, quod in gravissimis poneretur convitiis, si quis, quem Ingenuum noverat, dolo malo libertinum compellasset (b), in liberorum tamen hominum, potius quam servorum classem, eos referendos existimamus. Nostrum ergo qualemcumque calculum illorum addimus sententiæ, quam & præ Juri optime convenire ex infra dicendis clarius apparebit, qui gentem Svonum in *Liberos* ac *Servos* & *illos* quidem vel *Ingenuos* vel *Libertinos*, antiquitus divisam volunt: *Nobilium* vero classem ex ingenuis serius fuisse
exor-

(a) DE SELCHOW *de juribus ex Statu ingen. in Germania pendent.* C. II. §. 26.

(b) §. 1. X. Fl. Râttl. B. WGL.

exortam. Veniebant autem *Ingenuorum* nomine, qui alterutro saltim parente libero nati (a), dominicæ nullius potestati erant subiecti. Qua in re Jura nostra a reliquis Germanicis toto fere cœlo differebant, quippe quibus Ingenuus non habebatur, nisi qui ad tertiam usque generationem majores ab utroque latere liberos probare posset (b). Hi sunt, quos leges, a libertate, qua fruebantur *Fræls Mân* (c), *Folkfræls* (d), item *Fræls ok Fridhátta* (e): ab indolis probitate *Thjöggn* (f): a sanguinis nulla servitutis labe infecti puritate, *Frælsborne*, *Attborne*, *Attadhe*, & *Fullkynnadhe* (g) passim adpellant. *Libertini* erant, qui e justa servitute manumissi quasi inter ingenuos & servos

B

medii,

(a) XIX. Fl. 1. 2 § § AB. UplL. II. Fl. 4. §. GB. WGL. cfr. infra §. VIII.

(b) DE SELCHOW l. c. Cap. I. §. 3.

(c) Generalissime vox *Fræls* liberum designat hominem, sive ingenum sive libertinum: Et in hoc sensu occurrit e. g. §. 9 VI. Fl. Manh.B. UplL. & 1. §. XX. Fl. AB. ÖGL. Specialiter vero & plerumque Ingenuum notat quatenus libertino opponitur, ut 2. §. XIII. Fl. DrB. ÖGL. & infinitis aliis locis

(d) XII. Fl. & 1. §. XVII. Fl. DrB. ÖGL.

(e) XXIV. Fl. AB. ibd.

(f) VII. Fl. Mandr.B. WGL. cfr. IHRE in Gloss. T. II. p. 877. voce *Thögn*.

(g) Lib. VI. C. 3. 4. 8. SkL. 1. §. X. Fl. RätB. VI. Fl. GB. V. Fl. Saram.B. med vilja. IV. Fl. Saram.B. med vada. II. Fl. Mandr.B. WGL. & IV. Fl. Kôpm.B. WestmL. ubi loco *Fullkynnadhe*, quod in impressis habetur Codicibus, legendum esse *Fullkynnadhe* a *Kyn*, genus, docet VERELIUS in *Indice Ling. Vet.* cfr. 1. §. XVII. Fl. AB. ÖGL. & IHRE l. cit. voce *Thyr*. Adhiberi autem has voces non nisi de solis Ingenuis ex locis allatis facile colligitur.

medii, adstrictiori utebantur libertate, dicti inde *Fråls-gif-ni* (a) & *Frålsingi* (b). *Servi* contra in ingenuorum proprietate operis mancipati vitam agebant. Et quemadmodum *liberis* hominibus constanter opponuntur, ita & generali classis suæ nomine *Ofrålse* (c) & *Ofrålst folk* (d) in Jure vocantur; licet & alio respectu alias fortiantur denominationes. Sic ex miseria suæ conditionis *Annð-dugh Hjon* (e); ex disciplinæ, qua coerceri solebant, fe-veritate *Thrålar* (f); & ex jure denique proprietatis, quo ad dominum suum pertinebant, & pendente inde do-micilii perpetuitate *Hemuhion* (g) dicuntur. Notasse au-tem

(a) II. Fl. Mandr. B. WGL. Lib. VI. C. 5. SkL. §. §. 4. 5.
II. Fl. GB. WGL. V. VI. Fl. Saram. med vilja ibd.

(b) IHRE in Gloss. v. Fråls.

(c) XIX. Fl. AB. UplL. XXXIII. Fl. AB. WestmL.

(d) §. 9. VI. Fl. Manb. B. UplL.

(e) Derivatam esse vocem *Annðdugh* ab Island. *Anaud*, quod omnis generis notat miseriam, docent IHRE & VERELIUS libb. cit. sub hac voce. Hinc & status servilis, tanquam ma-lorum omnium postremum, dicitur *Annðdugh Stad* XVII. XIX. XXI. Fl. AB. OGL. & *Annðdugh dom* 1. §. XVII. Fl. ibd. & Lib. VI. C. 8. 9. 11. SkL. Fallitur itaque OSTERSSON WEIJLE dum in Gloss. Jurid. Danico Norveg. p. 45. allegato Jure Scanico, dicit *Anbtugdom er dom paa en Mands fred el-ler ære*.

(f) Originem vocis ab A. Saxon. *Threan* castigare, un-de *Threale* disciplina ostendit IHRE l. c. voce *Trål*. Ufurpari autem promiscue voces *Annðdugh* & *Trål* de quocunque ser-vorum genere ex XVII & XXI. Fl. DrB. OGL. satis liquet. Neque III. Fl. Wadbam. ibd. in pr. licet nonnullis ita visum sit, hæc vocabula inter se contradistinguuntur.

(g) IX. Fl. KirkB. & 3. §. LIII. Fl. Manb. B. UplL. XXX. Fl. AB. & CV. Fl. Manb. B. WestmL. & locis aliis bene mul-

tem hoc loco juvabit, quamvis nemo fere sit, qui id nesciat, voces *Fråls* & *Ofråls*, quoties in antiquioribus monumentis hominibus adplicantur, personalem semper respicere libertatem, nec unquam nisi ad statum hominum liberum aut servilem indicandum adhiberi. Qua vero occasione in locum hujus vocum istarum significationis successerit, quæ hodiernum obtinet, infra explicabitur.

§. III.

Ut vero quæ de servis dicenda nobis veniunt, eo intelligantur distinctius, nonnulla quasi in transcurso de ingenuis prælibanda videntur. Est autem in genere tenendum, Ingenuorum libertatem, antiquiori ævo, etiam post ordinatam legibus rempublicam, cum jam adductius regnari cœpisset, tantam fuisse, quanta fere in civitate concipi potest maxima. Hi familiam & res suas suo regebant arbitrio. Hi exceptis bonis tantum domanialibus, *Upsala Öde*, prædia & agros, quæ cuique, aut occupationis jure, aut alio legitimo titulo essent acquisita, pleno & illimitato fere dominio possidebant, ne quidem ad censum aliquem ex iis possessionis nomine præstandum obligati (a). Quod enim in rebus soli, barbara voce dici sœvit *dominium directum* nondum sibi vindicaverant Reges. Et cum singulis, quotquot essent ingenui, *jus* competeret ar-

B 2

morum,

tis. cfr. XXIV. Fl. Byggd B. ÖGL. in pr. & LUNDIUS in notis ad VERELII ind. p. 5. Sunt & aliæ servorum adpellationes, ut *Huuskall* vel *Huskarl*, *Husman*, *Ambat* vel *Ambot* & *Ambut*, quæ tamen postrema vox non nisi de ancillis adhibita occurrit. Sed has nominasse satis erit.

(a) BOTIN om *Sv Hemman* Del. I. Cap. I. §. 4. pp. 15. 16. BENZELIUS de *Jure Censitico* §. 4.

morum, belli privati, publicorum munerum, & Feudorum accipiendorum; præcipuum jus Comitiorum solis Allodiorum possessoribus, *Odal-Bønder, Mæn for Sik*, erat reservatum, quorum itaque in administranda republica maximum erat momentum. Hi namque exclusis cæteris, qui avitos ac proprios non habentes fundos, aut aulici officii vinculo, aut feudali nexu, Regibus erant obnoxii, aut ex contractu locationis conductionis alienos colebant agros, aut mercenariam aliis locabant operam, aut sellularium exercebant quæstum, ad sollemnes populi conventus vocati, præeuntibus suis Legiferis Reges eligeabant, de bello, pace & foederibus in medium consulebant & ad legislatoriam potestatem exercendam cum Rege concurrebant: ut adeo Ingenuorum juribus nihil posset esse præstabilius. Sed in re satis nota, ejus mentionem tractationis series extorsit, nobis non licet esse prolixioribus.

§. IV.

Pergimus itaque ad servorum conditionem enucleatius explicandam, quod ut ordine fiat, dispiciendum ante omnia erit, quot modis constituta fuerit servitus. Constat autem factos fuisse servos, primo, *spontanea deditio*ne, qua homo ingenuus ultroneo consensu potestati alterius herili se subjecit. Collocamus hunc modum principe loco, quod cum Nobil. WILDE (a) is omnium antiquissimus nobis videatur, reliquis, deprehensa successu temporis labores suos per alios & quidem proprios homines expediendi commoditate, sensim deinde invecitis. Invaluisse olim moribus hanc in servitutem perpetuam semet dedendi, consue-

(a) *Hist. Sv. Pragm. Cap. II. §. 14. pp. 73 74.*

consuetudinem, indubie colligitur ex legibus, quæ ad abrogandam eandem sequiori ævo latæ fuerunt (a). Duplicem vero frequentatam invenimus *deditionem*, *veram* unam, *fictam* alteram seu *dolosam*. Vera erat deditio, quando quis aut sua motus socordia, aut dira compulsus egestate, atque ab omnibus destitutus vitæ sustentandæ præliis, sua sponte alterius se mancipavit dominio, operas illi pro alimentis præstiturus. Fingebant contra deditioem, qui vel odio proprii sanguinis ducti, vel calidis injustorum hereditetarum artibus circumventi, aliis quasi in servitutem se tradebant, quo sic translatis una in novum dominum suis bonis, omnem legitimis heredibus successionis spem præciderent. Existisse degeneres adeo homines liquet ex *Jure Ostrogothico*, quod non modo legem *de se non dedendo*, cum alia *de bonis in fraudem heredum donatione non alienandis*, conjungit (b); verum & mortuo aut occiso ejusmodi deditio, proximis consanguineis facultatem indulget, probata deditiois falsitate & solutis impensis in sustentationem ejus factis, nisi redivitibus ex bonis illius perceptis, compensatas eas esse constaret, reliquam ab eo hereditatem adeundi (c). Et licet

B 3

ipsæ

(a) Classicus est locus 5. §. III. *Fl. KöpmB. UplL. Havi Angin vald at giva sik til Giæstbræls: Angin ma ok annan til Giæstbræls taka*. Cui consona tere sunt quæ habentur III. *Fl. KöpmB. SudermL. & XI Fl. AB. ÖGL*.

(b) Vid. locum proxime citat.

(c) 2. §. XVII. *Fl. DrB* coll. cum §. 1. XII. *Fl. AB. iBd.* Unde simul patet ad præcavendas, quæ de præstatione impensarum suboriri potuissent lites, annum victum viri quatuor, femina vero tribus marcis fuisse æstimatam. De valore autem hujus æstimationis ex iis judicari poterit, quæ ad sequentem §. IX. adnotabimus.

ipsæ hæ leges, quales ad nos pervenerunt, quod Sacramentalium in iis fiat mentio, post introductam Christianam religionem latæ videantur; quia tamen jura dolo nunquam adsistunt, fas erit concludere, sub ipso jam Ethnicismo eo minus probatam fuisse hanc deditionis speciem, quo certius sit maximam eo ævo, cum ignota adhuc esset omnis testamenti factio, fuisse successionis hereditariæ sanctitatem (a). Quin imo ex prisca Juris observantia, ad præcavendas hujus generis fraudes, comparata videtur legum providentia, ut ne iis quidem, qui ob decrepitam senectam aut adfectam chronico morbo valetudinem, stipulato sibi ad dies vitæ lautiori alimonia, se juxta cum bonis suis in alterius conferre vellent potestatem, ulla licita esset de ea re transactio, nisi denunciatis rite heredibus & proclamatione in judicio rite peracta, hi oblatum sibi cum hereditatis lucro alendi onus constanter detrectassent. Præbuisse enim dedititios suis fraudibus ansam introducendis his cautelis vel ex inde conficitur, quod qui hac ratione in alienam transibant familiam, dicti in Jure Gothico *Flatföringe*, *Flætjöringe*, quod lætica & per aliena scamna circumferri semet paterentur (b), etjam *Giöfthräl* per contumeliam, & quia dolus haud raro hujusmodi contractibus suberat, adpellentur; concessa simul, omnibus quamvis a deditione sollemnitatibus in contrahendo observatis, hereditatis, si qua detractis impensis

(a) Hinc TACITUS de Mor. Germ. Cap. 20. *Heredes successoresque sui cuique liberi, & nullum Testamentum. Si liberi non sunt, proximus gradus in possessione fratres, patrui, avunculi.*

(b) SkL. Lib. II. Capp. 13. 14. 15. 16. cfr. fara a flat. 2. §. VI. Fl. JB. WGL.

penfis reliquā esset, sanguine proximis, vindicatione (a). Cæterum hi *Flætsföringe*, quos *Arrogatis* apud Romanos haud dissimiles dixeris, quia in alienam cecidissent potestatem, haud aliter, quam qui in tutela essent, considerabantur. Hinc nec bona, si qua post initum contractum hereditario aut alio quocunque jure ipsis obvenissent, administrare, nec tutelam gerere, nec in judicio comparere poterant. Ingenuitas tamen ipsis mansit illibata (b). Contra qui sive *vera* sive *ficta* *deditione* voluntariam adibant servitutem omnibus excidebant ingenuorum juribus, nec alia re inter se differebant, quam quod *illorum* iusta, *horum* dolosa esset servitus, & hæc quidem a heredibus, si id e re sua esse putarent, *liberalis causæ* iudicio rescindenda.

§. V.

Eam fuisse ante Odini adventum in Sviogothia nostra patriæ potestatis amplitudinem, ut omnibus promiscue

(a) XII. Fl. AB ÓGL. Legibus tamen Sveticis hæc in alienam potestatem se cum bonis suis dedendi licentia arctioribus limitibus, recentiori forsitan jure, circumscripta legitur XXI Fl. JB. UplL. XVII. Fl. JB. SudermL. XLI. Fl. JB. WestmL. XV. Fl. JB. HelsL. Veterem autem morem, una cum voce ipsa *Flætsföra*, quam tamen leviter inflexam pronunciant *Flæckföra*, apud Gottlandos nondum penitus oblolevisse colligitur e *Götheb. Magazin* p. 399.

(b) Vid. loca citata. Paria Gothicis hac in re fuere Danorum Jura. Conferri itaque merentur *Judske Lov Lib. I. Cap. 32.* & quod cum Scanico convenit *Jus Seland. Walde-mari I. Lib. I. Capp. 21. 23.* apud P. K. ANCHER in *Hist. Juris Danici, Dansk Lov-Histor. I. D. p. 550. seqq.* & OSTERSSON *lib. cit.* voce *Flætsföring*. De hujus vocis origine consultatur VERELII *index* sub voce *Flæt* p. 73.

ſcve ingenuis liberorum ſuorum permiſſa eſſet expoſitio; nec ad truculentiffimum tollendum morem plus valuiſſe Odini auctoritatem, quam ut ad pauperes & egenos, quorum facultates alendæ numeroſæ proli pares non eſſent, reſtriſta in poſterum intelligeretur inſana illa in propria viſcera ſæviendi licentia, ex hiſtoria ſatis conſtat (a). De-
monſtrant quoque *Jus Eccleſiaſticum Vicienſium* (b) circa initia ſæculi XI. aut initia ſequentis latum, quo monſtroſus partus exponendus jubetur, & coævum fere huic *Jus Gottlandicum provinciale* (c) quo omnis prohibetur expoſitio, ne cum introducto quidem Chriſtianismo mox deſiſſe barbaram illam crudelitatem. Cum autem explorati juris ſit, quibus licet quod magis eſt non poſſe non licere quod eſt minus, ſequitur inde, ſaltim impune olim fuiſſe ingenuis proprios liberos, ſi ita iſſis videretur, ſervos in domo ſua detinere. Rariora tamen & forte rariffima in legitimis liberis exſtiſſe hujus immanitatis exempla, multa ſunt, quæ credere nos jubent. Qui enim fieri potuiſſet, ut qui iſſi effuſiſſimo in libertatem amore ferebantur; quibus is fuit ſervorum contemptus, ut ne poſt hanc quidem vitam eodem cum illis cœlo concludi vel-
lent (d); & quibus denique ſummum habebatur dedecus,
pro-

(a) WILDE *l. c. Cap. II. §. 16. p. 87. cfr. SUHM om. Odin pp. 375. 379.*

(b) *Cap. I vid. Diſſert. M. O. BERONII, Upſaliæ a. 1761. editam, qua quinque fere prima hujus Juris Capp. cum verſione lat. FINNÆI & notis Criticis exhibentur.*

(c) *Cap. II. §. I.*

(d) Communis erat opinio, ſervorum apimas poſt mortem in Thoronis aulam migraturas, nec illis, ne eadem cum Ingenuis beatitudine fruereſſent, aditum ad Walhallam Odini

propinquum, quem servum scires non redemisse, ut inquam in illa gente quis legitimo filio tanquam servo uteretur. Saltem nonnisi in pauperrimos, aut quorum profligatissimi essent mores, cadere illa poterat atrocitas, cujus proinde nec ulla in legibus occurrunt vestigia (a). Fuisse tamen inventos, qui liberos extra matrimonium susceptos & cognatos, quibus in potestate ac tutela eorum quoquo modo esse contigit, ad serviendum adegerint, clare satis ostendunt leges, quibus ingenuo, qui ex propria serva filium procreasset, aut ex aliena procreatum vindicasset, ii enim jure ad libertatem nati erant, fratri item fratrem & forori sororem, servituti mancipatos detinere prohibetur (b). Alterum igitur servitutis constituendæ modum statuere nobis licebit, liberi capitis, ab iis in quorum potestate erat, ad serviendum *coactionem*.

§. VI.

Constitutam tertio novimus servitutem *emtionem venditione*, quando quis liberum hominem venum expositum, pecunia sua servum sibi acquirebat. Quousque credibile

C

fit

patere. vid. SUMM I. cit. pag. 155. cfr. Gotbr. & Rolf. Histor. Capp. I. II. pp. 9. 11.

(a) Ex allegato XXV. Fl. GB. ÓGL. probare quidem nisus est VERELIUS in Not. ad Hist. Gotbr. p. 21. patres familias etiam legitimos suos liberos servos fecisse. Sed cum nulla ibi fiat ejus rei mentio, evidens quidem est errore scriptio- nis istum excitatum fuisse locum & intendisse Cl. Virum mentem ad XXV. Fl. AB. ibd. Neque tamen hic de legiti- mis agi liberis, sed tantum de illegitimis, ex ipsis verbis eo- rumque contextu manifestissimum est.

(b) Vid. cit. nuper locum XXV. Fl. AB. ÓGL. & XIV. Fl. ibidem.

sit parentes filios ex justo matrimonio natos, quamvis jure facere illud potuissent, venales habuisse, ex iis quæ §. præced. dicta sunt fortassis poterit judicari. Ex illegitimo autem concubitu susceptos, ut & fratres a fratribus ac sorores a sororibus venditos leges innuunt (a). Et si parciora, quod sperare convenit, etiam hujus venditionis extiterint exempla; frequentior sine dubio erat turpissimus, quem *Plagiarii*, ingenuis hominibus raptu aut furto subtractis, circumcirca exercebant mancipiorum mercatus. Etenim vulgatissimum fuisse plagii crimen, & quia quaestuosum esset, altas in gente nostra egisse radices, vel exinde patet, quod cum adulto jam Christianismo de medela eidem adferenda cogitari coepisset, non mitior quam quæ in homicidas statuta erat XL. marcarum multa coercendis plagiariis sufficere videretur (b). Neque tamen nostratibus solis hæc exprobranda venit barbaries. Nam & apud cognatas cæteras gentes eandem hoc ævo fuisse plagiatorum licentiam, leges illarum commonstrant, quippe quæ haud secus ac nostræ, plagium in ingenuos admissum pari ac eadem eorundem poena persequantur (c).

§. VII.

Quarto, in pœnam delictorum & præcipue commissi furti

(a) 2. §. XXV. Fl. AB. OGL.

(b) III. Fl. KöpmB. Up/L. III. Fl. KöpmB. SudermL. V. Fl. KöpmB. WestmL. 1. §. XXX. Fl. WadarmB. OGL.

(c) Vid. Leg. Wisig. Lib VII Tit. III. l. 3. apud P. GEORGISCH in Corp. Juris Germ. Ant. p. 2060. Leg. Alam. T. XLVI. 2. & T. XLVII. 2. coll. cum T. LXXXVIII. 1. 2. 3. ibd. pp. 216. 217. 226. Leg. Angl. & Wer. T. VII. l. 5. ibd. p. 450.

furti in servitutem *Judicis sententia* addicebantur liberi homines, quoties non haberent unde auctori satisfacerent & mulctam lege statutam solverent. Superest notabile ejus rei vestigium in *Jure Ostrogothico*, quo edicitur nuptam feminam, vel solutam cui legitimus esset Tutor intra præfecturam & Legiferatum, furti tertium convictam, si mulctam pro eaolvere nollet maritus vel tutor, auctori in servitutem esse tradendam: illam vero quæ tutorem non haberet, nec ipsa solvendo esset, etiam si prima vice furtum patrafset, mox ad servitia vel auctori, vel Procuratori *Fisci Konungs Sokenare*, vel Judici territorii præstanda, esse condemnandam, quia furtum libertatis suæ fecisset (a). Et licet STIERNHÖDKIUS, eo quod nulla de *servis pœnæ* in Legibus Sveticis fiat mentio, singulare hoc existimaverit fuisse privilegium, feminis jure Gothico, quod semper vitæ earum parceret, concessam (b); hæc tamen assertio non nisi de noviori jure erit intelligenda. Antiquiori namque ævo non mares minus quam feminas eandem in causis furti, quoties in ære mulctam luere non possent, mansisse servitutem indubium videtur. Notissimum est adeo a pœnis capitalibus abhorruisse olim nostrates, ut parricidium etiam ipsum pecunia voluerint expiandum (c). Et quamvis manifestum sit furta gravissimo apud ipsos odio habita, ut & leges horrenda magis, quam de quibus infligendis cogitarunt, supplicia furibus nonnunquam interminatas videre liceat (d); legibus ta-

C 2

men

(a) XXXV. & XXXVII. Fl. Wadamb. OGL.

(b) Lib. cit. pp. 204. 205.

(c) 4. §. XIII. Fl. ManbB. UpIL. cfr. 3. §. XXXI. Fl. ibd.

(d) III. Fl. TbB. WGL. ubi furum absterrendorum causa variae cumulantur pœnæ, & in iis, *furem in pice liquida*

men ipsis contradiceret, qui negaret fuisse auctori jus qualiscunque lytri pro capite furis recipiendi, debita modo multæ portione fisco exsoluta (a). Rebus autem sic comparatis, quin sæpius accideret, ut actor furem servum sibi addici quam vita privari mallet, ambigi tanto minus potest, quo certius compertum habemus, non implacabiles perdurasse Majores, quoties indemnitate leniori via consequendæ spes aliqua adfulgeret. Saltim leges *Scanicæ* (b) ubi furem servituti mancipandum jubent, nullum admittunt sexus discrimen. Hinc cum loca supra adlata, a Rege MAGNO BIRGERI filio Juri Ostrogothico legantur inserta, videtur id factum ad temperandum solummodo ex antiqui Juris observantia, in gratiam sequioris sexus, rigorem legis *Westrogothicæ*, qua paullo ante vel idem Rex MAGNUS vel Pater Ejus BIRGERUS Dux jus illud optionis, quod auctori olim erat permissum, utrum ad multandum an ad capite plectendum furem agere mallet, ad furta restrinxit, quæ dimidiæ marcæ pretium non æquarent (c). Quod vero Jura *Svecica*, qualia

comburendum, quod tamen an usu unquam venerit merito dubitatur. Vid. LOCCENII not. ad h. l. versioni Latinæ Codicis harum legum adjectas.

(a) 1. §. XXXVIII. Fl. ManbB. UplL. III. Fl. TbB. SudermL. LXXIV. Fl. ManbB. WestmL. 1. §. XXVIII. Fl. ManbB. HefL.

(b) Lib. VI. C. 9. Lib. VII. C. 15.

(c) §. §. 1. 7. II. Fl. TbB. WFL. Fuisse hanc legem veteri Juri contrariam vel inde adparet, quod licet hic, iis, qui plenum furem ad pecuniariam compositionem admitterent ter novem Marc. multa esset præfixita, sæpius tamen prævaleret Jus antiquum: qua propter & in conventu Upsalieni a. 1344. necessarium judicatum est hanc auctorum licentiam, pro-

lia ex recentissima emendatione BIRGERI MAGNI filii & MAGNI ERICI filii Regum ad nos pervenerunt, furem in casu deficientis mulctæ servituti mancipandum non jubent, ejus rei satis evidens in eo sita est ratio, quod posrema eorum compilatio in illud incidit tempus, quo jam in desuetudinem abire cœpit servitus, aut saltem ita oblanguerat pristina ejus durities, ut viris pœnæ loco amplius esse non posset. Quamobrem nec ullum inde argumentum ad negandum promiscuum tam qua viros quam feminas servitutis pœnalis in patria usum poterit exsculpi (a). Debitorum, qui ære alieno exire non possent, invitos ad servitia, quoad expunxissent nomen, fuisse raptos, legibus quidem non est proditum, forte quod rarissima essent in foro de causis mutui litigia. Cum tamen illud in finitima Germania usu venisse certum sit: exempla quoque adsint, creditores sequiori etiam ævo jus suum in ipso cadavere defuncti debitoris fuisse persecutos (b): affirmativa sententia, ut æquior, ita probabilior videtur. Quin enim recentius institutum sit, & illud municipali quidem jure invecum, morosos debitores donec solvissent in carcere esse detinendos (c), dubitari vix potest. Antiquo namque Juri publica vincula plane sunt incognita.

§. VIII.

In servitutem detrudebantur, quinto, bello capti. Scilicet periculum fuit antiquioribus in eum, hostis qui fuis-

C 3

set,

posita graviore XL marc. multa coercere. v. *Edict. Ups.* §. 23. apud HADORPH. in *Adp. ad LL. Birc.* p. 18.

(a) Cfr. WILDE *l. c.* pp. 74-75.

(b) LAGERBERG *lib. cit.* D II pp. 711. 712.

(c) *Gottl. StL. Lib. I. C. XVI. BirkR. Cap. XXXIV.*

set, omnia licere in infinitum. Cum tamen inhumanum videretur & atrox vitam adimere, quibus resistendi & nocendi facultas jam erat ademta, servituti eos mancipabant. Quo autem gloriosius nostratibus habebatur inter arma aetatem agere, & quoties a publico bello requies esset, piraticam privatis ausibus exercere; eo quoque magis hæc ipsis arrisit Philosophia. Plena adeo manu testimonia ejus rei suppeditat historia, ut probationibus allegandis tuto supersedere possimus. Id unum observabimus, visum quidem fuisse Cl. VERELIO (a) filere plane leges de hoc servitutis constituendæ modo; at occurrere tamen in illis nonnulla, quæ eundem moribus receptum haud obscure indigitant. Saltem huc spectant, quæ de relutione civium a prædonibus in captivitatem abductorum & quid in iis casibus conjugii vel propinquis superstitibus in bona absentis propria liceret, constituta leguntur (b). Eo etiam pertinent, quæ de præstanda integra homicidii æstimatione, si ingenuum bello captum & deinde in patriam reductum ac in servitutem venditum occidi contingeret, *Jure Scanico* habentur (c). Quemadmodum enim hæc luculenter satis arguunt nostrates a vicinarum gentium piratis captos mancipiorum loco habitos; ita ex generali retorsionis lege *Thylik Lagh ok rått, sum utlånsk mån gôra ofs, Thylikån viljum vir them gôra* (d) exactissime a nostratibus servata, nullo negotio intelligitur, eos suorum servitutem servitute ab hoste captis vicissim imposita retaliasse.

§. IX.

(a) in *Not. ad Hist. Gotbr. p. 21.*

(b) 2. §. XIV. *Fl. GB. ÖGL. Gottl. C. XXVIII. §. §. 13-19.*

(c) *Lib. VI. C. 8.* quem locum subobscurum illustrant *IHRE in Gl. voce Annådig, & P. K. ANCHER Dansk Low-Hist. I. D. pp. 416. 417. in notis.*

(d) 2. §. XII. *Fl. TbB. WGE.*

§. IX.

Sexto denique & ultimo *nascabantur* servi ex servis & ancillis. Nullibi fere quam in hac doctrina majorem peperit confusionem inconsulta principiorum Romani præfertim ac Germanici Juris ad domestica instituta adplicatio. Notum est apud Romanos ad extrema liberæ reipublicæ tempora, ingenuorum nulla, ne quidem cum libertinis, multo minus cum servabus fuisse connubia. Et quamvis AUGUSTUS, ut Senatorii ordinis dignitati confuleret, evilescente jam ingenuorum ordine, & quod in illo masculi seminarum numerum longe superarent, licita pronunciaret ac legitima horum cum libertinis matrimonia (a), stetit tamen Juris veteris auctoritas, qua nullæ cum servis consistere poterant nuptiæ. Quia vero illicitæ ingenuorum utriusque sexus cum mancipiis conjunctiones nullam secum ferebant ingenuitatis diminutionem, generaliter valebat regula, *partum ventrem sequi* debere, ut cujus conditionis esset mater, ejusdem quoque proles, quocunque demum patre sive ingenuo sive servo nata. Post, ubi emollitis luxu animis vitiorum contagio civitatem invasit & ultro citroque debacchari cœpisset muliebris libido, SenatusConsulto Claudiano edicebatur ingenuos quæ honestatis suæ oblitæ, scientes servilibus sese subdidissent contuberniis libertate, post trinam denunciationem, multandas, earumque prolem pro libertis habendam (b). Et cum in hac pœna non satis esset efficaciz

ad

(a) DIO CASSIUS *Lib. LIV. p. 531.*

(b) TACITUS *Annal. Lib. XII C. 53.* ad quem locum, cum de vera ejus lectione non a Criticis minus quam istis gravissimæ motæ sint lites conferendus omnino erit *Cod. Theod. ad Sctum Claud. & ibi GOTHOF. Comment.*

ad lubricum sexum a servorum amplexibus retrahendum, cum servitute matrum filiorum etiam servitutem conjungendam VALENTINIANUS censuit (a). Atque hoc fere jure in orbe Romano vivebatur, cum erumpentes e suis sylvis Germanicæ gentes ditiones Imperii invaserant, suæque in Hispania, Italia & Gallia condere cœperant regna. Quos apud Barbaros, cum haud vilis esset legum Romanarum auctoritas; Ipsorum quoque, quippe qui jam olim generis & nobilitatis suæ providentissimam habebant curam, moribus adprime convenirent, quæ de sanguinis ingenuitate servilibus consortiis haud facile contaminanda hujus gentis scita erant institutis; factum inde est, ut eadem non modo avidè arriperent, sed & exasperata, novo ac inaudito in veteri ac libera Germania exemplo, legibus suis inferebant. Sic Wisigothi, qui Barbarorum primi vergente ultra medium sæculo quinto Juri scribendo operam dederunt, ingenuas, quæ propriis se junxissent servis, una cum iis igne concremandas; quæ vero aliènis, nisi ter centenis unaquaque vice ictibus flagellatæ separari & in parentum potestate manere vellet, amasiorum suorum dominis in servitutem addicebant (b). *Burgundiones* (c), *Longobardi* (d), & *Alamanni*.

(a) *Cod Theod. ad Sctum Claud. l. 6.* quam A. C. 366. latam GOTHOFER ibd. est observatum.

(b) *Leg. Wisig. Lib. III. Tit. II. l. 2 3.* GEORGISCH pp. 1923 - 1925.

(c) *Leg. Burgund T. XXXV. l. 2 ibd. p. 363.*

(d) *Leg. Longob. ROTHARIS 193. & 212. LINTPR. Lib. V. l. 6. LOTHAR. I. l. 72. ibd. pp. 979. 985.* Notandum autem ingenuarum cum servis contubernia in hac gente, similiter ac apud Burgundiones & Saxones, capitalia primum fuisse habita, ceu loca allata satis id demonstrant & de Saxonibus te-

manni (a) pariter illas; *Franci* (b) vero, *Ripuarii* (c) & *Ostrogothi* (d) etiam ingenuos, privatorum servas secutos libertate multabant. Et quantumvis quoad ingenuos variarent horum populorum jura; nonnulla etiam alicubi quoad ancillas Regias & Ecclesiasticas admitteretur differentia (e); nihilominus omnes ad unum in eo conspirabant, quod liberi e tali contubernio nati, servitutis nexu essent adstringendi, eos enim deterioris semper partis conditionem sequi voluerunt. Sustulit quidem S^Ctum Claudianum *Justinianus*, revocato in usum veteri Jure, quo liberarum seminarum cum servis conjunctiones, ut ipsarum, ita nec prolis ingenuitati nocebant (f): at prout notum est, restaurati hujus Juris, si Illyricum exceperis & Exarchatus Ravennatensis ditionem, nulla fere eo ævo in cæteris Occidentis regionibus fuit auctoritas (g), quippe quæ, sicubi Romano Jure uti licebat, *Codici* potissimum adhærebant *Theodosiano*, e quo & illa, quorum mentionem fecimus instituta, in Barbarorum leges suo modo jam erant translata. Ad mitigandam itaque inhumanam harum severitatem, nullum omnino effectum exfe-

D

rere

statum Adam. Brem. Hist. Eccl. Lib. I. C. 5. at deferbuisse paulatim hanc severitatem & solam tandem servitutis poenam remansisse.

(a) *Leg. Alam. T. XVIII.* ubi tamen ingenuæ poenitendi locus per triennium indulgetur. GEORGISCH p. 204.

(b) *Leg. Sal. Tit. XIV. l. 7. 11. & Capit. III. Ludov. Pii de a. 819. ibd. pp. 37. 348.*

(c) *Leg. Ripuar. Tit. LVIII. l. 15. 16. 18. ibd. p. 171.*

(d) *Edict. Theoder. C. 64. 65. 66. ibd. p. 2219. seqq.*

(e) *Leg. Ripuar. l. cit. l. 14.*

(f) *L. unic. Cod. de SC. Claud. tollendo.*

(g) GRAVINÆ *Orig. Lib. I. Cap. 139. p. 102.*

re potuit Jus Justinianeum. Potius, cum omni fere rustica gente jure belli in servitutem detrusa, Optimatum hoc ævo splendor atque potentia in immensum crescere coepisset: eorumque ad superioritatem suam tuendam valde interesset, ne in matrimoniis contrahendis quisquam sui ordinis transiret terminos; facile est ad intelligendum qui factum sit, ut adoptata semel principia de ingenuis utriusque sexus, qui servilia elegissent contubernia, & liberis ex matrimonio vere inæquali natis in servitutem rapiendis, profundissimas per Germaniam egerint radices. Inde omnino in *Jus Gallicum* manavit, quæ hodieque qua partem valet regula: *En formariage le pire emporte le bon*; in matrimonio inæquali & contra leges inito vincere quod deterius est latus. Inde quoque vulgatissimum profluxit Juris Germanici axioma: *Das kind folget der ärgeren Hand* (a) h. e. prolem deteriorem semper conditionem sequi debere. Nostrates contra ut longius a Romanorum commercio erant remoti, ita & difficilior ad imitanda illorum instituta poterant adduci. Saltem nulla, quæ adtendi mereatur, legum ejus gentis ad nos pertigit notitia ante sæculum XIII. cum jam caput extulisset mitior in servos Jurisprudentia Justinianeæ. Neque apud nos exstiterant, quæ in Germania augendo servitutis rigori & multiplicandis ejusdem constituendæ modis favebant rationes. Avita gentis nulla unquam bellica vi perdomitæ libertas: Ingenuorum quotquot terras possiderent, ad legum lationem concursus: Fundorum inter cives non multum infra æqualitatem divisio: Vivendi ratio simplex ac tenuis a luxu & voluptatibus abducta: Feud

(a) PUTTER *Elem. Jur. Germ. pr. bod. Gættingæ* 1776. §. 384. Cfr. HEINECCI *Antiqq. German. Lib. II. C. VIII. §. 13.*

da & numero non multa & ad arbitrium imperantis revocabilia: hæc inquam omnia effecerant ut hic majus quam alibi uspiam naturali hominum æqualitati statueretur pretium, utque adeo conculcare illam potentioribus haud facile succederet. Hinc neque fieri aliter potuit, quam ut a receptis in Germania Juris principiis nostrates quam longissime dissiderent. Non est ut quisquam sibi persuadeat inæqualia matrimonia nostratibus admodum fuisse probata. Saltem ingenuæ feminæ cum servo conjunctionem graviter eos tulisse satis indicat loquendi formula, qua servilem thorum ingressa *retrograda familia sua exire*, *Ganger avogh uth af ött sinne*, dicebatur (a), quodque iis non alia a parentibus deberetur dotis quantitas, quam quæ vernis e domo elocatis dari solebat (b). Hujus autem quidquid esset, humanitati nihilominus suæ incongruum judicabant, cæcos & infaustos amores, quorum in sua turpitudine parata videbatur pœna, libertatis tanquam rei inæstimabilis dispendio vindicare. Tantum igitur aberat, ut ingenuum quæ servam uxorem duxisset aliquam inde pati vellent capitis diminutionem (c), ut ne quidem ingenuam, quæ servo succubuisset, ullam ea re pristinae libertatis jacturam fecisse putarent (d). Qua

D 2

in

(a) XXIX. Fl. ÅB. WestmL. 2 §. XIX. Fl. ÅB. UplL. Ita quidem vertunt hanc Phrasin VERELIUS in *ind.* & IHRE in *Gl.* ac si ingenuam quæ servo nupsisset in servitutem detrusam innueret. Sed adversam esse Juri nostro hanc interpretationem ex ipso contextu & collatione locorum XXII. Fl. ÅB. UplL. in *pr.* & III. Fl. ÅB. SudermL. §. 2. facile evincitur.

(b) 1. §. XIX. Fl. GB. ÖGL.

(c) 1. §. XIX. Fl. ÅB. UplL.

(d) XXIX. Fl. GB. ÖGL. III. Fl. ÅB. SudermL.

in caussa id erat singulare, in gratiam non minus sexus quam libertatis introductum, quod cum in priori casu ferva etjam aliena, consentiente modo domino in thalamum adlecta, ingenuitatem mariti adipisceretur; in posteriori contra ingenua de squalido conjugis sui statu nihil omnino participaret. Quin imo si personas disparis conditionis furtivo concubitu misceri contigisset nullum ex illa culpa ingenuitati periculum imminebat (a). Quo autem cum parentibus inæqualiter nuptis mitius agebant, eo ipsis visum est iniquius in innocentem sævire prolem. Hinc nullo admissio discrimine, utrum ex legitimo matrimonio an illicita consuetudine personarum diversæ conditionis procreata esset soboles, *melioris lateris conditionem eam sequi debere* statuebant. Scilicet *Gangin barn a bâtrâ halvo: Fylghin thôm frâls år*, sollemnis erat Juris regula (b) nullis

(a) Vid. l. cit.

(b) § 5. 1. 2. XIX. Fl. ÅB. UpIL. III. Fl. ÅB. SudermL. XXIX. Fl. GB. OGL. §. 7. GB. Dall. Non itaque audiendus nobis videtur ANDREAS SUNONIS, qui in versione Latina *Juris Scanie*, referente HEINECCIO conditam fuisse narrat in Scania legem, ut *matris conditionem semper sequeretur partus*, quod ex eodem adfirmat etjam ANCHER lib. cit. p. 412. Nam cum tale quidquam in Codd. Legg. Scan. sive MSC. sive impressis nullibi constitutum reperiatur: nec ullo præterea idoneo argumento demonstrari possit fuisse illam regulam in Sviogothia receptam, nascitur potius inde suspicio ANDREAM SUNONIS, qui non tam versionem, quam paraphrasin dedit laudati Juris, aut ex suo ingenio, ad explicandam qualem sibi finxit vindicationem prolis a ferva susceptæ, de qua mox dicemus, hoc ipsum addidisse, aut Canonem vel e Jure Romano vel Danico forte mutuatum ad Scanica instituta imprudenter applicuisse. Nisi tamen dicere velis ex canone illo, quamdiu Daniæ Regno subiecti essent Scani, jus apud illos

nullis eludenda exceptionibus. Eo solum a legitime natis differebant spurii, quod hi a patre sollemniter recognoscendi & in iudicio proclamandi essent, ne ulla iis in posterum moveri posset status controversia; quodque si ex aliena serva essent suscepti, eorum a domino ancillae redimendorum necessitas patri incumberet. Luitiois vero hujus, quemadmodum nulla alia fuit causa, nec finis alius, quam ut indemnitas praestaretur, ad quem dominium ventris pertinebat, non modo ob operas a matre gravida partim, partim puerperio decumbente, vel perfectas segnius vel penitus intermissas, sed & ob impensas in alimenta tenelli infantis, quamdiu in sua mansisset domo factas; ita & quamvis *jus detentionis* eidem, quoad sibi satisfactum esset, leges concederent, cuivis rem probe pensitanti facile patet, frustra inde ad servilem statum ipsa nascendi sorte soboli inductum, concludi. Vindicatio qualis spuriorum fuit, praesupponebat, non vero conferebat libertatem. Is nimirum, nec alius ullus ejus fuit effectus, ut cessaret, quod in infante, suspensa interim minime autem extincta ejus ingenuitate, domino matris competeat *jus pignoris taciti* ad indemnitatem consequendam. Hinc si mox post partum fieret vindicatio, operarum tantum damnum praestandum erat. Si longius illa differetur, crescebat ex mora luitiois quantitas, & quidem pro ratione temporis, quo curam infantis agere coacta fuerat mater. Ne autem domino in cujus potestate erat, ulla daretur cavillandi occasio, aestimatio ejus lege fuit definita pro annuo victu duabus, pro sexennali XII.

D 3

oris.

fuisse redditum. Tam vero peregrini hoc erit Juris recentius inventi, adeoque cum genuino & veteri Scanico minime confundendum.

oris. Et licet elapso ultra sexennium noctiduo integrum præstandum esset servi pretium, neque tamen inde ad veram prolis servitutem ulla valet conclusio. Nam præterquam quod ex adlatis idonea satis ejus rei reddi potest ratio; id etjam præstituta ad hunc terminum lytri quantitate, quæ plenam æquaret servi æstimationem, intendisse videntur leges, ut compellerentur parentes ad vindicandam prius sobolem, quam a diuturniori cum servis convictu servilibus imbuta moribus, inemendabilem contraxisset animi pravitatem. Saltim æquius hoc erit credere, quam ut contra manifestissimam simulac universalissimam juris rationem, qua alterutro parente libero nati, etjam ipsi liberi censebantur, & evidentissimos textus, qui nullam, quæ libertati prolis noceret, *præscriptionem* agnoscunt (a), cum STIERNHÓOKIO ipsa nativitate eos in servitutem lapsos ideoque redimendos (b); aut cum VERELIO præscriptam septennio servitutem (c) comminisci opus sit. Patefit autem hinc, quod in principio monuimus, non alios apud nostrates natos fuisse servos, quam qui uttoque parente servilis conditionis, vel saltim incerto patre, quem quia cum serva rem habuisset, servum, contrario non probato, præsumi oportebat, essent progeniti (d). Quocirca & id notatu dignum, non suffecisse ad mancipandam servituti prolem, parentes fuisse servos, nisi & ipsis adhuc vis

(a) XIV. Fl. AB. & 1. §. XXX. Fl. WadhamB. ÓGL coll. cum XX. Fl. AB. UplL. & III. Fl. AB. SudermL.

(b) Lib. cit. p. 206.

(c) In not. ad Hist. Gotbr. p. 21.

(d) XIX. Fl. AB. UplL. XV. XXV. & XXVI. Fl. AB. ÓGL. Consistentes quoque hac in re habemus VERELIUM l. c. & LOCCENIUM in in Synops. Jur. priv. Edit. III. p. 14.

vis de eo constitisset. Etenim si nemine interpellante, per dies vitæ pro liberis se gessissent, non licebat cuiquam superstitibus filiis status quæstionem intendere, quippe quibus præscripta erat libertas (a). Præter recensitos autem hæcenus servitutis constituendæ modos, alios in nostra gente vel legibus proditos vel moribus frequentatos non constat. Nuspian in veteri historia legimus, fuisse apud nos, quod forte apud alios Germanos, alexæ jactu de libertate decertatum (b): nec cujus in recentiori etjam Germania obvia sunt exempla, propositam ei servitutem, qui ob injuriam alteri illatam ad singularem provocatus pugnam, inferior inde discessisset (c). Ne improbos quidem mendicos aut vagabundos, quamvis coërcendos & ad mercenariam aliis operam locandam adigendos recte judicarent Majores (d), invitos ad servitia raptos novimus: multo minus, quemquam nuda habitatione, quod adhuc dum aliis nonnullis in regionibus obtinet (e), in servitutem incidisse. Ut proinde summo gloriari possimus jure, majorem in nostra, quam ulla fere alia Europæa gente, sub ipsis etjam paganisni tenebris fuisse connatæ singulis hominibus libertatis favorem.

§. X.

(a) VII. Cap. GB. Dall.

(b) TACITUS de mor. Germ. C. 24.

(c) Vid. Diploma LUDOV. BAVARI de a 1336. apud HEINECCIUM l. c. §. 9.

(d) 4. §. XI. Fl. WiderbB. UplL. 8. §. XII. Fl. FornB. WGL.

(e) Vid. DU FRESNE in Gloss. Med. & Inf Lat. voc. Attractus & Wildfangiatus. Huc spectat proverbium Die lustt macht Eigen.

§. X.

Non autem eodem loco omnes habiti sunt servi. Quamobrem de variis eorum generibus, variaque æstimatione jam erit dicendum. Multiplex sane servorum in Jure nostro occurrit discrimen, quod tamen ad tria commodè revocari poterit capita, quatenus scilicet vel ratione *originis*, vel *dominorum*, vel *munerum* inter se differrent. Ex antecedentibus patet, eos, quæ suam originem fuisse vel *Dedititios Giasfthrålar*; vel *invitos, Thrålar*, quorum sub nomine comprehendimus omnes, qui nec sua sponte, nec nativitate, sed alio quocunque modo servi erant facti, vel denique *Vernas* a servis & ancillis ad serviendum natos, masculina terminatione *Fofstre*, feminina *Fofstra* in legibus adpellatos. Hi quod domi nati & educati, domesticis imprimis negotiis dextre & fideliter expediendis, a teneris essent advesfacti, lautiori præ reliquis conditione serviebant, octo integris argenti selibris æstimati (a). Illi antiquitus binis oris aureis, vel duabus marcis argenti puri (b); noviori vero tempore tribus

(a) XVI. Fl. DrB. ÖGL. in pr. coll. cum IX. Fl. *ibid.* in pr.

(b) XX. Fl. ÅB. WGL unde simul, observante LUNDIO in not. ad LL. Upl. p. 156. proportionem auri ad argentum octuplam hoc ævo in patria fuisse patet. Quod vero *ibid.* p. 157. dicit Celeb. Auctor ante conditam hanc legem singulos servos singulis venisse marcis, eoque pretio in libertatem redemptos, quo fundamento nitatur, ignoramus. Cæterum ab antiquo hoc jure Westrog. vix dissentit *Jus Gottl. Cap. XV. §. 2.* quo pretium servi quatuor marcis & dimidia pecuniæ numeratæ definitur. Cfr. *Jus Seland. Lib. III. C. XII.* apud ANCHER l. c. p. 590.

bus marcis venibant (a), ita tamen, ut dominis carius aliquando, & quidem ad quatuor usque marcas, si illud meruissent, pretium statuere iisdem liceret (b). *Iflorum* quod sua aut fraude, aut ignavia in servitutem lapsi essent, abjectissima fuit conditio. Hinc & contra quam *inviti* duplo minoris aestimati leguntur. Horum namque expianda erat caedes tribus selibris argenti puri adpensi, *Tre marker vågna*, quæ circa tempora latæ hujus legis, sex marcas monetæ usualis, *marker penningar*, aut tres marcas panni levidensis, *marker Wadhmal*, duodecim ulnis in singulos octantes, *øre*, computatis, aut quatuor boves per triennium iugo adsvetos, vel totidem vaccas triplicem enixas fetum, pretio æquabant (c). Atque hoc eodem censu veniebant etiam *Servi pœnæ* (d); nisi quod *Jure Scanico*, si ad perpetuas operas in prædiis regalibus præstandas fuissent condemnati, Regis arbitrio esset relictum, qua multa eadem eorum piandam vellet (e). *Dedititium* contra si occidi contigit, trium tantummodo marcarum pecuniæ numeratæ, seu quod idem est unius cum dimidia argenti puri selibræ compositio obtinebat (f).

E

Ob-

(a) XIV. Fl. AB. & 4. §. XXXII. Fl. WadhamB. ÖGL. item Lib. VI. C. 1. 3. SkL.

(b) XIV. Fl. MandrB WGL.

(c) 1. §. XVI. Fl. & XXI. Fl. DrB. coll. cum 1. §. XVII. Fl. AB. ÖGL.

(d) XXXVII. Fl. WadhamB. in pr. ubi de femina, ob furtum in servitutem addicta, *ok vari bans Ambet, tber til at ban fa threja marker firi bana.*

(e) Lib. VI. Cap. 9.

(f) 2. §. XVII. Fl. DrB. ÖGL. *Nu varder Gåstbrål dräpin, ban är gilder at thrim markum taldum.* Si vero scire quis aveat, quam hæc pretia ad valorem monetæ hodiernæ

Observe vero, quæ hætenus adduximus fervorum pretia, e legibus petita esse Gothicis, quæ plus habent germanæ antiquitatis, huicque adeo materiæ plurimum lucis foenerantur. An eadem in Svecia quoque olim obtinuerit mancipiorum æstimatio, vel an hic carioris constiterint, incertum est. Saltem tribus marcis cum dimidia cædem servi compensandam jubent *Leges Westmânicae*

habuerint proportionem, adeat LUNDIUM l. c. p. 150. seqq. & Nobilissimi BOTIN sermonem, coram Reg. Acad. Sc. Holmenli a. 1771. habitum, qui inscribitur *Jämsförelse imellan Mynts och varors värden i Sverige uti särskildta tidevarf.* Si enim ponatur, quod ponendum esse, dissentientibus licet aliis bene multis, a Celebb. Duumviris solidissime est ostensum, omnem antiquitus æstimationem legalem computatam fuisse secundum *Marcam libratam*, quæ xvi. semunciis, *lod*, argenti puri constabat: cfr. LAGERBRING *lib. cit. P. I. Cap. 12. §. 8. p. 414.* *Pecuniariam* autem *marcam* sensim ita evulvisse, ut circa tempora BIRGERI *Jarl* dimidium tantum marcæ libratæ efficeret, quod & allegata a nobis legum loca evidenter commonstrant; facili inde eruitur calculo, æstimationem *dedititii* ad eum qui hodie est monetæ valorem exactam fuisse circiter xii. reliquorum mancipiorum xxiv. *vernarum* autem lxiv. *thalerorum imperialium*: *Bovem* porro justæ magnitudinis sex imperialibus, *Ulnam* vero *panni levidensis* quatuor *Skillingis* præsentis monetæ constitisse. Neque caritatem horum pretiorum magnopere mirabitur, quisquis cogitaverit (a) Piraticam multam quotannis regno invexisse auri argentique copiam; v. LAGERBRING *Lib. cit. P. II. C. 10. §. 7. 8. pp. 222. seqq.* (b) Servos in pretiosissimis rebus fuisse numeratos, prout discimus e *Fl. XVIII. GB. ÖGL.* ubi *Gull ok Silver, Ford ok Annödugb Hion ok Djursborn thet kallas Giärsfimar*, qua postrema voce thesauros, clenodia, res prætiosas, denotari docent *Ihre in Gloss. T. I. p. 166.* & VERELIUS *in ind. p. 90.* Et denique (γ) paria fere in vicinis gentibus hoc ævo fuisse

nica (a). Septem autem marcas pro servo casu occiso domino pendendas volunt *Jura Uplandica* (b). Et licet non repugnet circa tempora ultimum revisi & emendati hujus Codicis, mancipia hoc fere venisse pretio; frustra tamen sunt, qui ex allegato loco, quo ordinaria tantum homicidii casualis, in quemcunque hominem etiam ingenuum admissi, mulcta, reo resligitur, probare illud satagunt (c). Quod vero *Jure municipali Gottlandico* dimidia servis imposita fuerit ingenui hominis æstimatio (d); ejus rei causa ex peculiaribus oeconomiae urticae rationibus erit deducenda. Ex quo enim condi cœperunt oppida, ubique fere terrarum usu receptum fuit, singulos qui in illis sua figere vellent domicilia, si vel servilis essent conditionis laxiori donare libertate, quo sic, quod a servis exspectandum non erat, magis redderentur industrii, commerciiisque ac opificiis exercendis eo vacarent diligentius. Respectu deinde *Dominorum* servi aut *privati* erant, *privatis* obnoxii, aut *publici*, quorum proprietas ad publicum pertinebat. Atque posterioris hujus gene-

E 2

ris

mercium pretia. Legatur in rei fidem HUME *Hist. of England Vol. I. pp. 160. 161. & Vol. II. p. 152. Edit. Lond. 1762. 4.*

(a) *LIX. Fl. ManbB. in pr.*

(b) *8. §. VI. Fl. ManbB.*

(c) Fecit hoc STIERNHÖÖKIUS *lib. cit. p. 211.* At cum commercio jam tum exempti essent servi, *III. Fl. KöpmB. UplL.*; accessisset etiam sanctio, delicta in eos commissa, pari, quo in ingenuos, poena esse vindicandos, *9. §. VI. Fl. ManbB. ibd.*: haud difficulter inde colligitur, non ad æstimationem servi, qualiscunque illa ante fuerit, sed ad ordinariam homicidii casualis mulctam, quæ olim, pariter ac hodie, soli cedebat actori, laudatum Jus, *loco proxime cit. §. 8.* respexisse.

(d) *Lib. I. Cap. 9.*

ris erant, qui vel in prædiis patrimonii Upsalienſis, vel introducto Chriſtianismo in Eccleſiæ fundis ſerviebant, in *Fiscalinos* proinde & *Eccleſiaſticos* commode ſatis diſtinguendi. Notatu autem dignum eſt, nullum leges, ſolo dominorum intuitu, inter ſervos, quoad eorum æſtimationem, amiſiſſe diſcrimen. Quia vero ratione *minorum* vel *negotiorum*, quibus exſequendis quiſque erat deſtinatus, valde a ſe invicem diſſerebant, quatenus ſcilicet *alii* ad honoratiora miniſteria obeunda; *alii* ad ignobiliora ſervitia; *alii* denique ad viliffimas operas perficiendas adhibebantur; hinc & quemadmodum in definiendo ſervorum pretio triplicem hanc ordinum diverſitatem ſpectandam; ita & quoad duos ſuperiores ordines dignitatis Dominorum, quorum in proprietate erant, rationem inſimul habendam Jura voluerunt, ſervata in claſſe infima, ſive in ruſticis ſervis, cujus demumcunque eſſent, ordinaria, de qua jam diximus, ſanguinis ſervilis æſtimatione. Supremi ordinis erant *Miniſteriales*, quorum in cenſum antiquiſſimo ævo vix alii veniebant, quam qui Regi ipſi adparebant & decentius quoddam quaſi Ejus ſamulitium efficiebant. At ſequiori ævo, ſive quod reſtriſta nimia, qualis hucusque erat, populi libertate, ad firmandas Monarchiæ vires utile videretur augeri externum Optimatum ſplendorem, ſive quod labefactatis quadantenus Regiæ Majeſtatis juribus ad Ariſtocratiam inclinaret regiminis adminiſtrandi ratio, connumerari in iis cœperant, etiam qui ſimilibus apud illuſtiores Magiſtratus, ut & Epiſcopos atque Legiſeros fungebantur miniſteriis. Nomina, quibus paſſim in Legibus deſignantur, ſunt *Konungs Madher*, *Farls & Biſkups Madher*, *Hårtugha Man*, *Konungs Rads Mands Thjäniſtu Madher*, *Theſ Hårra Man*, ſum haver *Stallara*

lara ok Stekara ok Fiuratihli Sássa a Sielffins Kust (a); eo enim charactere ab inferioris subfellii Magistratibus distinguebantur Optimates, *Tvi-Herrar*, quod his proprium habere liceret Stabularium & Coquum, quodque tantam possiderent vel Allodiorum vel Feudorum amplitudinem, quanta navi quadraginta ordinum suis sumtibus instruendæ sufficeret (b). Servilis *Ministeriales* hosce olim habitos fuisse conditionis satis constat. Sedebat scilicet Majorum nostrorum pectoribus alte infixa, quæ & cæteris cognatis gentibus communis nobiscum fuit opinio, servos, ad quem demumcunque pertinerent, & quantumvis splendidis in domo fungerentur ministeriis, nihilominus esse servos. Quam primum itaque quis ingenuo loco natus in ministerium Regum ac Principum, sive necessitate, sive ambitione compulsus, se tradidisset, jacturam suæ ingenuitatis fecisse putabatur, & despectui quodammodo erat omnibus, qui servitiis aulicis abstinentes, suam sibi conservare didicerant libertatem. Exemplis rem illustrabimus. TUNNE Regis AUNI *Vetusti* consiliarius ac Thesaurarius, servus ejus fuisse STURLÆSONIO dicitur (c). Apud eundem *Thora Morstræung* femina ingenuis nata

E 3

pa-

(a) *XIV. Fl. DrB. OGL. XX. Fl. ManB. UplL.*

(b) An *transrorum* ordines vel remiges s. vectores rectius significet vox *Sássa*, inter Eruditos non convenit. Eam vero controversiam nostram jam non facimus. Vide sis *libre* in *Gl.* voce *Sássa*, & *Dissert. de Meritis Scand. in commercia & navigat.* Præfide S. BRING habitam Lond. Gotb. 1752.

(c) *Engl. S. C. 30* Edit. Schöningianæ p 36. *Tunni bet Threll hans, er varit bafdi med Ana binum gamla radagior-damadr oc Febyrdir banns.* Quæ latine ita vertit SCHÖNING: Tunni nomen erat ejus mancipio, qui apud Anium Vetustum Consiliarii & Thesaurarii vicibus functus fuerat.

parentibus, in aulam Haraldi Pulchricomi Norvegiæ Regis adlecta, & ex illo jam septuagenario mater fili Haquini, serva Regis audit. Idem eodem loco addit, Regi illo tempore *servitute obnoxios* fuisse superiori loco natos plurimos utriusque sexus homines. (a). Ostendit etiam ipsa denominatio, qua Ministeriales *Konungx Man* & *Thjānistu Madher* adpellantur, servis, nec ingenuis hominibus, eos fuisse accensitos. Prior namque vox *Hominem Regis* sonat. Posterior, ut origine, ita & significatione convenit cum Germanorum *Dienstman*. Utramque autem in Legibus antiquis & scriptis mediæ ævi Homines proprios Regum ac Principum ad liberaliora servitia adhibitos denotare, extra omnem est dubitationem. (b). Maxime

(a) *Harald Harf. S. C. 40. p. 118.* ubi: *Tba er Haralldr Konungr var naer Sjōraedum, gat bann Son vid Kono theirri er Thora er nefnd Mostastaung; bun var ascod ur Moltr; bun atti goda frāndor, oc var i Friendsemis tolo vid Horda-kara; Hun var kōllut Konungs Ambatt. Voro tba margir their Kōnongi lydfcylldir, er vel voro atthornir, bædi karlar oc kōnor;* quæ sic interpretatur laudatus Auctor: *Septuaginta propemodum annos natus Haraldus ex femina Thora dicta Mostastaung filium suscepit. Insulam Morstur ejus habitabant majores proximi, atque parentes, non inferioris ordinis homines, cum genus suum illa ab Horda-kare posset numerare. Sed Regis vocabatur Serva; eo enim tempore Regi servitute quadam erant obnoxii, superiori loco nati plurimi, utriusque sexus homines.*

(b) *E Legg. Ripuār. Tit. IX. coll. cum Tit. VII. & ex Tit. XIX. ibd.* item *e Legg. Longob. Caroli M. l. 109.* apud GEORGISCH pp. 151. 154. 1163 liquido adparet *Hominem Regium de Servo* dici, ejusque eadem duplo minori, quam ingenui hominis poena fuisse vindicatam. Sapissime etiam *Puer Regis*, in Legg. antiqq. de servis honoratioribus, ætate ju-

me vero ad confirmandam nostram adfersionem facit, quæ in *Jure Ostrogothico*, dum, ex noviori *BIRGERI Jarli* rogatione, sermo ibidem sit de homicidio in Ministeriales commisso, subjuncta legitur clausula, eadem eorum, eadem qua ingenui hominis *XL. marcarum* multa esse luendam, *Han ær svá gilder, sum fôr var skilt firi frálfan Man (a)*. Nisi enim eos antea in servorum numerum relatos & longe infra ingenuorum sortem collocatos notorium fuisset, nihil hac clausula cogitari unquam potuisset absurdius. Opponuntur quoque ibidem *Herre & Man*, haud secus ac in aliis locis *Bonde & Træl*, ut adpareat, Ministerialem respectu sui domini, quem Optimatem esse oportuit, non melioris habitum conditionis, quam esset vile mancipium relatione facta ad suum herum in privata fortuna consideratum (b). Quæ autem antiquissima ætate fuerit *Ministerialium Regiorum* æstimatio difficillimum jam est definire. Quin tamen hos & cæterorum omnium servos infi-

nioribus adhibetur. Neque aliam quam *Servi* notionem vocis *Dienstman* in Chartis antiquioribus subesse ostendit *Speculum Svecicum* apud SCHILTERUM in *Tbès. Antiqq. Teut. T. II.* e cujus C. 303. & addita quidem versione latina transcribere lubet. §. 9. *Sciendum est quod nemo jure Ministeriales, Dienstman, habere possit, quam imperium & Principes: & §. 11. Omnes Ministeriales recte dicuntur homines proprii: Nomine autem Ministerialium ideo insigniuntur, quia sunt Principum homines proprii.* Cæterum conf. DU FRESNE *l. cit. sub vocibus* Homo; Puer; Ministerialis, ubi & varias hujus vocabuli significationes adducit & exemplis illustrat, cfr. item *IHRE l. c. sub voc. Mán & Tjána.*

(a) *XIV. Fl. DrB. ÓGL.*

(b) Debemus hanc observationem toties jam a nobis laudato Nob. *IHRE l. c. sub voce Man. T. II. p. 127.*

insigne a primis inde civitatis nostræ incunabulis inter-
 cesserit discrimen, omni vacat dubio. Postulabat ipsa sub-
 jectionis civilis indoles, & devotissima, qua Sacro San-
 ctam Regis personam constanter profecuti sunt nostrates,
 veneratio, ut hujus, etiam in famulos Ejus, fulgentissimo
 quotidie Majestatis splendore collustratos, aliqua exstarent
 indicia. Publicæ quoque securitatis intererat, ut qui
 summum circumdabant Imperantem & illius exsequeban-
 tur jussa, singulari quodam a vi, læsionibus ac injuriis
 immunitatis privilegio fruerentur. Jam ante tempora
 ERICI SANCTI, cum reliquorum servorum æstimatio du-
 as nondum aut tres excederet marcas, Ministerialium Re-
 giorum cædem duodecim marcis pensandam Jura voluis-
 se certum est. Quin imo si quis vel intra Territorium,
Härad, quoties Rex ibi præfens erat, vel in expeditione
 maritima in navi aut intra extremum ponticuli ad litus
 inde ducentis, manus iisdem ad cædem usque vel plenum
 vulnus intulisset, præter ipsam delicti expiationem, aliam
 insuper, pro violata in eorum persona Regis sanctitate,
 pendere jam olim cogeabantur XII. marcarum multam
Thukha, *Thokka* & *Thunca-bot* in legibus adpellatam: quam
 deinde ad parem in eos violentiam ubicunque patratam
 Rex modo memoratus extendit. Interim magno adhuc
 ab ingenuis intervallo distabant. Quia vero imperii ju-
 ribus derogare & Regalis solii fastigio indignum videba-
 tur, suos *ministeriales* deteriori quam ingenuos jure cen-
 sferi; *BIRGERUS Jarl*, non regie minus potestatis, quam
 publicæ pacis ac securitatis adsertor & vindex accerri-
 mus, dum in eo erat occupatus, ut juris manuarii, quæ
 cuncta hactenus tantum non impune turbaverat, licen-
 tiam, quam posset efficacissime refrænaret, eam quoque
 tulit

tulit legem, cujus modo mentionem fecimus, ut in posterum hi cum ingenuis æqualis essent conditionis, pari in utrorumque capita pretio constituto. Adauxit idem antiquam multam lætæ in persona servi Regiæ Majestatis, ut & illa dehinc xl. marcis penderetur (a). Atque sic e sæce hominum emerferant ministeriales, quorum & paulatim deinde ita succrevit dignitas, ut quorum honoratio-
ra erant munia tandem in Nobilibus, inferioris licet ordinis, haberentur; qua tamen de re infra commodior erit dicendi locus. Circa hæc eadem tempora, Procerum etiam ministros ingenuis æquiparari placuit. Et cum multa *Thukka-bot* uni ante hac Regi, nec alii præterea cuiquam deberetur, nunc cautum est, ut etiam Optimates eandem pro occisis ac plene vulneratis suis ministris perciperent, Dux & Episcopus ad novem, reliqui vero eminentiores Magistratus & in iis quoque Legiferi ad sex marcas (b); quamvis tamen secundum *Jura Sæcica* dispar nec satis sibi constans hujus multæ fuisse videatur ratio (c). Diversorum autem graduum, pro varia officiorum

F

auli-

(a) 6 § XIV. Fl. DrB. ÖGL. Nu varder drápin Kunungx Man, Han ér sva gilder, sum fór var skilt frí frálšan man, ok án ivi at Kunungx thukka: Thet voro först Tolf marker, síðan gaf sva Birghir Jarl i Lagh, at thet skulu vara Eiuvátighi marker. Tha var thet sva fór, at vard han drápin frí borde álla bryggissporde aller innan Héradhe, Tha skulle thukka bóta, ok egh állas: Tha gafs thet sva i Kunung Eriks dagbum, at áhvar han varder drápin, tha skal taka thukka frin, the sum han agbu taka; cfr. BERGER Jarls Lefverne. Stockb. 1754. p. 211.

(b) §. §. 7. 8. 9. XIV. Fl. DrB. ÖGL. cfr. XII. Fl. WadhamB. ibid.

(c) Sic *Jus Upland. XX. Fl. ManbB. & Sudermannicum XXXV. Fl. MbB. XII. Marc. Thukka-bot* Duci & Episcopo,

aulicorum diversitate fuisse hos Ministeriales per se patet; & horum e numero fuerunt, qui in annalibus & actis medii ævi *Svenar, Herra-Svenar, Skutul-Svenar, Karti-Svenar, Håsta-Svenar, Sma-Svenar, Hirddrånger, Hofdrånger* &c. adpellantur (a). Medium servorum ordinem constituiebant, quibus cura rei familiaris rusticæ, cum inspectione in cæteros servos operarios, vel etjam, quod accidisse nonnunquam constat, cultura prædiorum, sub conditione fructuum in commune quærendorum, fuit mandata. Hi si masculi essent, *Brytta, Bryttje, Bryti & Bröttje*; si vero feminae *Deghja* in Jure dicuntur: quamvis tamen negari nequeat iisdem his vocibus etjam liberos homines, qui vel eodemungebantur officii genere, vel eadem societatis lege alienos colebant fundos, haud raro significari (b). At pro dignitate suorum dominorum etjam hi diver-

sam

Senatori autem Regio & cæteris superioribus Magistratibus sex marc. assignant. *Helsingicum* 2. §. VII. *Fl. ManbB.* illis sex, his vero trium marc. multam tribuit, nec Regi ipsi plus quam xii. marcas addicit *Westmannicum* XXVI. *Fl. ManbB.* Veteris Juris constitutionem servat, adeoque Regi soli, nec ulli præterea alii, hanc multam concedit, ex noviori tamen Jure xi. marcis æstimatam, *ok ångin annan Herra åger thokka böter kråvia utan Kononger.* Nec ullam nisi in homicidio simplici omnia hæc Jura huic multæ locum faciunt. *Thenne Thukke komber åi utan i dropum: I hundrada giöldum åru igb Thukka böter imman.* *UplL. l. c. §. §. 1. 2.*

(a) v. *SudermL. & HelsL. l. cit.* item *Catal. Reg. Sviog. Legg. Westrog. subnexum n. 11.* & *MAGNUS ERICSSONS Gårds R. 1319. §. §. 4. 8.* apud *HADORPHIUM l. c. p. 9.* & *IHRE l. c. v. Sven.*

(b) Originem vocis *Bryti* repetendam esse a verbo *bryta*, quod in linguis Islandica & A-Saxonica in *dispensandi, promendi, distribuendi* imo & *possidendi* significatu occurrit, docent *Nobil. IHRE & VERELIUS libb. cit.* Hinc & *Brytstock* 1.

sam fortiebantur æstimationem. Cædes in villicos Regis, prædiis patrimonii Upsaliensis præpositos, *Kunungx Bryti i Upsala Öde*, commissa, olim XII. marcis; postea eadem plane ratione ac Ministerialium XL. marcis luebat.

F 2

tur.

§. XV. *Fl. AB. WGL. bona communia in unum collata*, confr. LUNDII not. ad VERELII *Ind. p. 4.* & *Alt bols bryti, omnes fundi fructus*, 1. §. XX. *Fl. TbB. ibd.* denotat. Quale vero fuerit hominum genus, quod leges Scandicæ hoc vocabulo designant varie ab Eruditis est disputatum. Erronea vocis derivatione a *bryta*, quatenus *vertendi* ac *fodiendi* sensum involvit, deceptus, hanc adpellationem *Servis glebæ adscriptis* olim tributam fuisse suspicatus est STIERNHÖOKIUS *l. c. p. 208.* ita tamen ut recentiori ætate ad officium eorum, qui pretio aut mercede servis essent præfecti, translatam concedat. Procuratorem peni s. *Villicum*, rationibus rusticis præpositum interpretantur ANDREAS SUNONIS in *Paraphr. lat. Legg Scan.* OSTERSSON WEIJLE in *Gloss. supra cit.* STIERNHJELM in *Catal. voc. antiqq. Legg W Goth.* adjecto, VERELIUS in *Indice* & LOCCENIUS in *Lex. Juris Sviogothici.* Nobil. IHRE in *Gloss.* & ANCHER *lib. cit. p. 514. seqq.* licet non negent inconstantem admodum fuisse vocis hujus usum non tamen tam *Villicum* quam *Politorem* potius, cui definiente ULPIANO *l. 52. § 2 ff. pro Socio*, ager datur in commune quærendis fructibus, nobis *Hålfstenbrukare*, eadem notari arbitrantur. Utramque tandem & *Villici* & *Politoris* notionem eidem subesse visum est HADORPHIO in *Interpr. voc. antiqq. ad calcem Legg. Scan. a se editarum.* Et huic sententiæ nos etiam tanto ad stipulamur libentius, quanto clariora nobis videntur, quæ in legum tabulis occurrunt utriusque significationis indicia. Sic *Fl. XII. WinfOB. ÖGL.* ubi verba, *nu sitter Bryti i bo mans, ok ban är Thrål bans* &c. aperte servum notat, cui cura rei familiaris erat mandata. Pariter §. 2. *Fl. VII. AB. WGL.* evidenter satis *vernam* indigitat, custodiæ bonorum pupillarium præfectum. *Villicum* autem sive servum sive liberum, cui quis domus suæ custodiam credidit *Fl. XII. XV. XVI. AB. WGL. & XCVI. Fl. ManbB. WestmL.* notare vide-

tur. Et licet hæc multa æqualis esset multæ pro oc-
ciso homine ingenuo pendendæ; quia tamen totam Regi,
tāquam domino, quod servilis æstimationis proprium e-
rat, adplicandam Jura voluerunt, patet inde eos nova
hac lege ingenuis neutiquam fuisse exæquatos (a). Qui
prædiis Ducalibus & Episcopalibus præfecti erant servi,
triplo (b); qui autem Legiferorum curabant fundos du-
plo

tur. Salim §. §. 4. 5. 7. XII Fl. FornB. WGL. & 3. §. XV.
Fl. ManbB. UplL. nonnisi de libero homine, qui villicum se
conduci passus est explicari poterit. *Politorem* contra & qui-
dem servum hac voce innui XIV. Fl. DrB. ÓGL. ex adjuncta
partim æstimatione, partim inde quod similitudinem nonnul-
lum cum Socio, *Bolaxman*, qui condomini jure fundum ex
aquo cum altero possidebat, habuisse supponatur, clare satis
intelligitur. Manifestum quoque est *Colonom* partiarium s. po-
litorem & quidem liberum toto Lib. XV. Legg. Scan. hac
voce significari. Utraque autem significatio & *Villici* & *Po-
litoris* huic voci tributa occurrit in fragmento ad XVI. Fl.
AB. WGL. *Siter Bryte i bo, kóper jord eller andra Gersmar
med bo böggia theira, áge sva myckit i thy han kóper, sum han
ágher i bo. Siter Bryte firi bo, ágher engti i bo, kóper jord
eller gersmar; ághe thet Bonden sum gods a.* In priori enim
membro *politorem*: in posteriori *villicum servum*, qui non
sibi sed domino acquirebat, innui evidens est. Politoris au-
tem notio, postquam exolescere jam cœpisset servitus, dia-
tissime huic vocabulo adhæsit; licet illa qua villicum & qui-
dem servilis conditionis, quales plerosque quondam fuisse crædi-
bile est, denotavit, & antiquior & frequentior olim fuisse
videatur. Ut vero *Bryti* villicum sic *Degbia* feminam notat
curandæ rei familiari præpositam. 2. §. XV. Fl. AB. & XCVI.
Fl. ManbB. WestmL.

(a) XIV Fl. DrB. ÓGL. in pr. *Na varder drápin Ku-
nungx Bryti i Upsala Odbe, han ár gilder at Fjuratigbi mar-
kum, thóm a Konunger taka.*

(b) §. §. 1. 2. l. cit.

plō majoris quam cætera mancipia æstimati leguntur: ita tamen, ut non aliorum, quam quos senatoria dignitas nobilitavit, Legiferorum villici hoc carioris æstimationis privilegio fruerentur (a). Cæde vero aut alio quocunque delicto graviore in hos patrato damnum quidem, at nulla contumelia, domino ad quem pertinebant, videbatur illata; ideoque nec in iis criminibus locus fuit mulctæ quam *Thukka-bot* adpellatam diximus. Atque hoc respectu Ministerialibus longe erant inferiores, personam quippe non magis quam viliora quibus præerant mancipia habentes (b). Villicorum, quos Bondones suis præ-

F 3

ficie-

(a) 3. §. 1. c. *Nu vorder Laghmans Bryti drâpin, hau är gilder at Siâx markum: Tha skal ban hava Stallara ok Stekara ok Fluratigbi Sássa a Siâlfins kúst.* Singularis plane est, quam Nobil. LAGERBRING Sv. R. Hist. D II. C. 18. §. 9. ex adlato loco probatum ivit opinio, fuisse nimirum *Bryttios* Legiferorum tantæ auctoritatis & opulentæ viros, ut proprium alerent Stabularium & coquum, navemque longam xl. remigum suis instructam sumtibus sustentarent. Qui vero adtenderit latam esse hanc legem circa illa fere tempora, quibus Legiferi, Bondonibus prius accensiti, cooptari jam cæperant, unus post alium, in numerum Optimatum; Hos autem lautiori hoc comitatu ad magnificentiam & pompam, excitandamque ea re populi venerationem comparato, a Bondonibus fuisse distinctos: facile largietur ultima Legis hujus verba nonnisi de ipso Legifero esse intelligenda, & conditionem iisdem contineri, qua posita *Bryttius* ejus cariori, præ Bondonum villicis pretio lueretur. Parum quoque probabile est villicos, quorum hoc loco fit mentio, sex marcarum homines qui ob servilis suæ conditionis maculam ingenuis omnibus erant contemptui, invidendam adeo adfectasse aulam.

(b) Valuit de his quod de cæteris servis *Thunca bytir engin Tbrel, oc engum bytr oc Tbrel Thunca.* Jus Gotth. Cap. XIX. §. 68.

ficiebant laribus, idem quod reliquorum fervorum *Jure Gothico* fuit pretium (a). *Jus tamen Westmannicum* duplicata multa cædem eorum in loco domicilii cominissam vindicat (b). Ad *infimam* tandem mancipiorum *classē* pertinebant servi rustici, qui in agris colendis desudabant, vel ad alias quascunque sordidiores operas præstandas adhibebantur. Horum autem de æstimatione quæ dicenda essent supra occupavimus.

§. XI.

Sed satis forte jam ex placitis Juris patrii de variis fervorum generibus dictum. Ante vero quam progrediamur longius, adtingenda paucis videtur quæstio & illa quidem non exigui momenti, an, quam rusticam hodie vocamus gentem servis olim tota constiterit, vel quod eodem recidit, an *adscriptitia* unquam in orbe Sviogothico viguerit *servitus*. Novimus quidem neminem qui directe hoc adserere sit ausus: haud raro tamen offendes, talia variis auctoribus scriptis suis esse inspersa, quæ vix alio tendunt, quam ad insinuandam hominum animis opinionem, ingenuos olim piraticæ, latrocinii & venationibus deditos, agriculturam adeo fastidisse ut eam nonnisi vilissimis convenire mancipiis judicarent: Colonorumque ideo & universæ quæ agris ingemebat plebis servilem antiquitus fuisse conditionem. Qua propter e re erit dispicere an ullæ adsint rationes, quæ justam huic suspicioni præbeant occasionem. Equidem non inficiamur Abo-

rigines

(a) §. §. XIV. Fl. DrB. ÖGL.

(b) LIX. Fl. ManbB. Dråper Frålsman Tbrål, bot hans hals fjærdbe marker. Bår thån nykla Bondans ok radber allum lasum, vardber i-garde dråpin beina, ligge han i markum Sju.

rigines nostros Marti quam Cereri diligentius litasse, & gloriosius ipsis visum vocare hostes & vulnera mereri, quam arare terram & exspectare annum. At dandum nihilo minus nobis putamus, eosdem deposita pristina feritate, mature satis ad mitiorem transiisse vitæ cultum & agris colendis strenue invigilare cœpisse (a). In numerosissima gente fieri non potuit, ut omnes eadem vexaret bellica per orbem virtute innotescendi cupido. Et quamcunque magnus eorum ponatur numerus, qui alexæ plenam hanc ingressi sint famæ nominis sui consulendi sequecum suis alendi viam; æqualem certe si non majorem eorum oportuit esse multitudinem, qui perspecta semel agriculturæ utilitate ruri delitescere & incultam versando terram victum quærere mallent. Quam insignes regnante familia Ynglingica agricultura apud nostrates fecerit progressus nemo est, qui ignorat. Neque tamen minimum occurrit vestigium, solos servos excolendis per vastas solitudines agris operam dedisse. Narrat STURLÆSONIUS (b) populum, *Lands-Folk*, qua voce non servos sed ingenuos homines in veteri lingua indigitari notum est a BRAUT-ANUNDO Rege per excultos noviter agros distributum. Nec ulla se tuetur veri specie, servorum fuisse coloniam, quam in *Wermelandiæ* deserta OLAVUS *Lignarius* deduxit. Saltem tum nulla adfuisset ratio, cur pro ludibrio ejus haberent institutum, quibus pacatior displicebat vita, quod tamen eos fecisse ejusdem STURLÆSO-

(a) BOTIN om Sv. Hemman. §. I. C. I. §. 3. LAGERBRING l. c. D. I. C. 12. §. 2.

(b) Yngl. S. C. 37. *Ward af Tbeßum bætti viðt land bygt, því at Lands-Folkit var gnægt til lands bygðarinnar.*

LESONII testimonio constat (a). Quin imo postquam progressu temporis certi, qui inculti jacebant silvarum tractus certis assignarentur universitatibus, iis, qui vel vastissimi vel in vicinia prædiorum patrimonii Upsalien-
 sis siti essent, filco reservatis, unde, *Hårads, Lands & Konungx Allmännigar*; horum etjam portiones partim venditionis titulo, partim sub conditione solvendæ annuæ pensionis, in ingenuorum, qui *Allmänning's Bönder* inde dicebantur possessionem translatas constat (b). Et quamquam hi avitorum fundorum possessoribus postpositi legantur (c); potioris tamen quam coloni erant conditionis, & sedes suas domini jure tenebant, honorifico Bondonum nomine adpellati (d): Unde & jura ingenuitatis in toto suo complexu sumta *Bonda Lagh* (e) & *Lagh måmma* (f) dicuntur. Testatur quoque ADAMUS BREMENSIS in multis Svedicæ locis pastores pecudum nobilissimos fuisse homines, quales in patriis annalibus *Bonde godr ok rikr* audiunt, ritu Patriarcharum & labore manuum suarum viventes (g). Est præterea adeo notum, quam quod notissi-

(a) l. c. Cap. 46. *En er spurdis til Olafs i Svithiod, at han ryðr markir kölludu their hann Tretelgiu, oc thotti bædilig hans råd.*

(b) 2. §. I. Fl. EgbnSB. 6. §. XXVIII. Fl. BB. ÖGL. XX. & XXI. Fl. JB. UplL. &c.

(c) V. Fl. BardB. WGL.

(d) 6 §. IX. Fl. KirkB. *ibid.* The sum bo a Allmänning's jord, ok taker Son áptir Fadher, the beta Bönder, ok eig Landboe. Cfr. BENZELIUS de Jure Censit. §. 6.

(e) 3. §. IX. Fl. MandB. WGL. XIV. Fl. KirkB. UplL.

(f) 1. §. XVII. Fl. AB. ÖGL.

(g) De Situ reg. Sept. apud ÖRNHIEM Hist. Sv. Eccl. III. 20, 26.

tissimum in Germania non minus quam aliis plerisque Europæ nostræ regionibus, partim ex *bellica vi*, qua gentes sub jugum militæ, adempto ipsis fundorum, quos possidebant, dominio, ad eosdem in victricis gentis usum colendos & serviles quasvis præstationes subeundas cogeantur: partim, postquam hereditaria reddi feuda & aucta indies Cleri ac Nobilium potentia, paucorum opes ingenuæ plebi graves esse cœpissent, *consuetudinario* quodam *jure*, cui legalis tandem accessit sanctio: partim denique *voluntaria oblatione*, qua sub anarchicis turbis & furente dissidationum peste, cum plerique jus suum armis ac potentia metirentur, ut ne latrociniorum quidem eos puderet, ingenuorum haud pauci, quibus in propriis viribus non satis esset præsidii se ipsos & allodia sua in potentiorum, Ecclesiarum in primis ac Monasteriorum dominium, stipulata sibi horum tutela ac patrocinio, conferebant, natam, totam & longe lateque propagatam fuisse adscriptitiâ servitutem (a). Quis vero dicere auserit, rusticam in Svecia nostra gentem avitæ suæ ingenuitatis hisce modis fecisse aliquando jacturam, aut adquisitam cuiquam ejus proprietatem. Non enim vi subacti nostrates, triste illud

G

usquam

(a) E duabus prioribus causis originem hominum priorum repetit *Specul. Sæv. Cap. 303. §. 25.* Ita autem ibi *Revera proprietas hæc capit a vi & captivitate & varia violentia, quam imperantes & potentiores in usum & consuetudinem verterunt, & Mignates tamen rem hanc, proprietatem hominum justam judicant.* Quibus consona sunt quæ habentur in *Spec. Saxon. Lib. III. Artic. 42.* De *voluntaria* autem *oblatione* videantur BOEHMERI *Jus Eccl. Protest. Lib. III. T. XX. §. §. 13. 14. Tom. II. p. 825. seqq.* & DU FRESNE *lib. cit. voce Oblatus.* cfr. ROBERTSSON *Hist. du Charles Quint. T. II. pp. 78. 80. & p. 165. seqq.*

usquam experti sunt fatum, quo imperiosi victoris arbitrio suos permittere coacti fuissent fundos. Et cum diversa plane, quod supra jam subinnuimus, ab ea, quæ in aliis gentibus, apud nos esset feudorum ratio, neque eas, saltem quamdiu adhuc vixit servitus, procerum factio acquirere potuit vires, quæ vel regnantis Majestatem, communi semper faventem libertati, precariam reddere, vel ingenuorum jura subvertere penitus valerent. Quæ medio-fere sæculo XII. ad arma plebis manibus excutienda moliti sunt Clerus & Optimates; crebræ item quæ in legibus occurrunt de locationibus conductionibus prædiorum, de legitimo censu, de justo renunciationis die, emigrationis termino & mercenariis famulis constitutiones; ea inquam omnia ingenuitatem rusticæ gentis, lulentissime evincunt (a). Nullo præterea negotio intelligitur adscriptitiam si nostratum moribus unquam invaluisset servitutem adeo uno velut ictu aboleri nequitiam potuisse, ut non aliqua & exstantiora quidem longo post tempore ejus remansissent vestigia. Non profecto fuit aliqua servitutis species, quæ tentatis multifariam a Summis Principibus plebis in libertatem adferendæ remediis pertinacius obstitit. Ejus etenim abolitione cum actum iri de opibus suis ac potentia cernerent Magnates & qui lauta tenebant feuda, non poterant non, quin omnem moverent lapidem, quo suum in homines amplissimis suis latifundiis adnexos dominium pro virili tuerentur. Quæ pervicacia & quo successu in eo laboratum fuerit historia plus satis monstrat; & quæ etjamnum per magnam orbis

(a) *V. BardB. WGL. X.-XV. Fl. JB. XI. Fl. WiderBB. UplL. XIV. XV. Fl. JB. XII. Fl. FornB. WGL. IX. XII. Fl. BygdB. OGL. quæ allegasse sufficiat.*

orbis Europæi partem obtinet imperfecta admodum rusticorum libertas, a pristinæ servitutis rigore non adeo multum abludens, locuples ejus rei est testis. Ejusmodi autem de vindicanda in libertatem plebe certamina, nostris annalibus aut inaudita plane sunt, aut si qua eorum comparent indicia, ad recentius pertinent ævum, quam ut nunc in censum venire queant. Nulla scilicet egebat vindicta, quæ nunquam oppressa fuerat libertas. Servos porro ipsos, quorum opera in re sua familiari utebantur ingenui, quod adinet, negari forte nequit, quin acciderit subinde, eorum nonnullis & in primis vernis, villarum cultum ab opulentioribus, sub conditione vel partiendorum ex æquo fructuum, vel alia quacunque præstationum lege fuisse mandatum; eosque proinde, *Casatis* Germanorum haud absimiles, prædiis, quæ colenda semel susceperant, una cum suis posteris inhæsisse. At cum non ex lege, sed ex solius domini arbitrio hic penderet nexus, frustra omnino sunt, qui *servos*, quos *glebæ adscriptos* proprie dicere queas, quosque pro parte ipsius fundi habitos & immobilium jure censitos, nonnisi cum ipsis prædiis alienare dominis licuisset, in patria existisse autumant. Et primo quidem nullatenus est probabile, servorum qui quocunque modo fiebant aut nascebantur, eam fuisse apud nos multitudinem, quæ adornandæ vel cum aliqua veri specie huic hypothese sufficeret. Deinde notari meretur constitutiones de alienatione mancipiorum latas, non iis, qui jura civium circa res immobiles & fundorum cultum pro objecto habent legum Titulis, *Balkar*, sed quibus de acquirendis & transferendis rerum mobilium dominiis agitur, esse insertas (a). Neque produci adhuc

G 2

quan-

(a) Sic in *Jure Upland. III. Fl. KöpmB. in Ostrogoth. I.*

quantum nobis quidem constat, potuerunt ullæ testamen-
torum formulæ, vel venditionum aut donationum instru-
menta, quæ una cum dominiis prædiorum fervorum e-
tiam proprietatem translatam ostenderent. Et licet, haud
secus ac fundi aviti, a communione inter conjuges exce-
pta fuisse videantur mancipia; quia tamen idem obtinuit
quoad aurea & argentea vasa, cornua, quibus poculenta
administrari solebant, artificiosius elaborata, culcitras &
aliam majoris pretii supellestilem (a), nihil inde lucrabi-
tur contraria sententia. Quemadmodum autem ex di-
ctis patet, servos in rerum mobilium numero fuisse habi-
tos, ita nec dubitari amplius potest, eos non prædiis sed
personis fuisse adnexos adeoque nec glebæ inhærentes.
Atque hæc eadem fere servitutis ratio per omnem olim
valuisse videtur Scandinaviam. Neque enim vetera Da-
niæ aut Norvegiæ jura ullam adscriptitiæ servitutis men-
tionem faciunt. Et si qua alicubi in his regionibus es-
se deprehendatur rusticorum conditio, quæ ad adscrip-
titiam non nihil accedit; eam novioris ævi institutis de-
beri ab ANCHERO (b) est demonstratum.

Aboluta autem sic prima quasi doctrinæ de præscis
Sviogothorum servis particula, hic subsistere variæ nos
co-

*Fl. WinsOB. in Sudermannico III. Fl. KôpmB. de venditioni-
bus fervorum statuitur. Hi autem Tituli de jure circa ad-
quisitionem mobilium agunt. In Jure Ostrog. XXIII. Fl.
EglnaSB. de venditione quidem vernæ sermonem fieri clarum
est; atque hæc unica est, quam novimus a thesi nostra ex-
ceptio: Quia tamen neque ibi fundum simul vendi debere
jubetur, satis patet etiam hos pro arbitrio domini a fundis
quibus insidebant fuisse alienabiles.*

(a) *XVIII. Fl. GB. ÖGL.*

(b) *Lib. cit. pag. 418. seqq.*

egunt rationes. Quæ dicenda restant, de jure domino-
rum in servos: de horum ad forum tam civile quam
criminale habitu: de modis quibus finire solebat servitus:
de Libertinorum conditione: & de causis tandem abro-
gatæ servitutis, ejusque abrogationis in statum civitatis
nostræ effectibus, alio si DEO ita visum fuerit
tempore persequemur.

